

TEGYÜNK ÉRTE!



KÉZIKÖNYV EGY
BEFOGADÓ TÁRSADALOMÉRT



FOTÓK: Divadlo archives



TEGYÜNK ÉRTE!



KÉZIKÖNYV EGY
BEFOGADÓ TÁRSADALOMÉRT

Tegyük érte!
Kézikönyv egy befogadó társadalomért

ISBN 978-615-80999-5-0

A kötet megjelenését támogatta: Kódex Könyvgyártó KFT

A kézikönyv az Erasmus+ program támogatásával, a HomelessTalk – Let's talk about homelessness - Learning as a tool for social integration of homeless people c. projekt keretében jött létre.

Kiadó: Menhely Alapítvány

www.menhely.hu

szerkesztő: Kepe Róbert

társ-szerkesztő: Bagdi Nóra

borító és tördelés: Tramontini Dóra

a címlap Korinna Kozma alkotásából készült

hátlap fotó: Csanádi Gábor

nyomdai munkák: Kódex Könyvgyártó KFT

Copyright © Arrels Fundacio, Bethel Stiftung, Divadlo bez domova, Menhely Alapítvány, 2021

02 Tegyük érte!



OKTATÁS

06 Élő könyvtár

08 Lépjen be a nappalimba! – városi séta hajléktalan szemmel

10 Színházi előadások beszélgetéssel



KULTÚRA

12 Homeless commons (HC)

14 MyBudapest photo project

16 Homelessfonts – Hajléktalan betűk



MÉDIA

18 TWITTER @PLACIDO_MO

20 Utcarádió – hangok az utcáról

22 Freistätter Online Zeitung (Freistatti Online Újság)



COVID-19

24 Karanténfalu hajléktalan emberek számára
(Koronavírus-krizishelyzet)

JÓ GYAKORLATOK RÉSZLETES LEÍRÁSA



OKTATÁS

27 Első Kézből a Hajléktalanságról –

Hajléktalan emberek programja egy befogadó társadalomért



MÉDIA

32 Miquel, 15 év az utcán



KULTÚRA

37 ERROR Fesztivál – Hajléktalan Színházak Nemzetközi Fesztiválja



AKTÍV ÁLLAMPOLGÁRSÁG

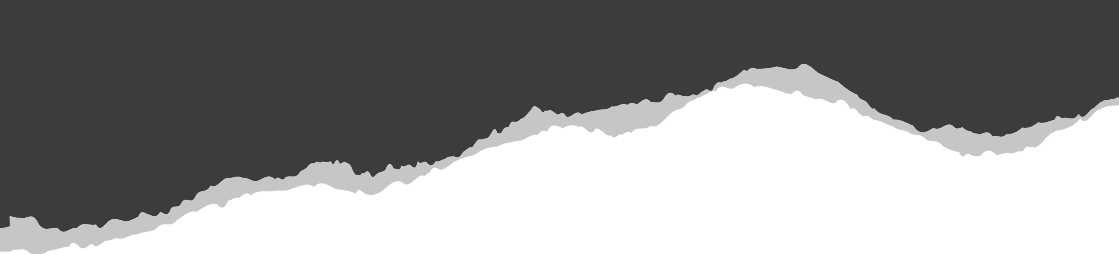
42 Wohnungslosentreffen – Hajléktalan emberek találkozója

48 Köszönetnyilvánítás

TEGYÜNK ÉRTE!

E kézikönyv alkotói együtt jó másfél évszázadnyi tapasztalatot szereztek már a hajléktalanság elleni küzdelemben. Mindannyian megtapasztaltuk, milyen kárt és mekkora kudarcélményt okoz, amikor a főbérlő, a főnök, a partner először szembesül vele, hogy bérlője, beosztottja, partnere lakhatási gondokkal küzd. Számos tanulmány, kutatás igazolta már, az előítéletek legfőbb oka a tudás hiánya, és esetünkben sincsen másként. A hajléktalanság nem tartozik a hálás témák közé, és az utcán élő emberekről alkotott kép meglehetősen negatív. Ezen szeretnénk változtatni. Olyan befogadó társadalmat álmodunk, melyben senkit sem ér egyéb hátrány amiatt, mert nincs hol laknia, ahol bajban lévő embertársunkat segíteni szeretnénk. Ehhez pedig minél több információt kell biztosítanunk a többségi társadalom tagjai számára, minél több módszerrel, minél szélesebb körben.

A Let's talk about homelessness – Learning as a tool for social integration of homeless people c. projekt keretében dolgozó négy szervezet (a katalán Arrels Fundacio, a freistatti Selbstvertretung wohnungsloser Menschen – a Bethel Stiftung támogatásával, a pozsonyi Divadlo bez domova és a budapesti Menhely Alapítvány) olyan szolgáltatásokat üzemeltet, melyek alkalmasak a fenti célok eléréséhez, melyeket érdemesnek gondolunk a bemutatásra. E jó gyakorlatok lemásolására, vagy éppen továbbgondolására állítottuk össze kézikönyvünket. (Valamint 2021 évben világméretű akciót indítottunk egy bárki által ingyenesen használható Művészeti Gyűjtemény létrehozásáért, melyről azt várjuk, hogy javítsa a hajléktalanság témájának vizuális megjelenését a következő években.)



Elképzelhetetlennek tartjuk, hogy megoldásokat találhassunk a hajléktalan emberek problémáira saját tapasztalataik megértése nélkül. Elképzelhetetlennek tartjuk a témáról szóló párbeszédet a hajléktalan emberek hangja nélkül, ezért olyan szolgáltatásokat választottunk, ahol az üzemeltető nagy szerepet szán a hajléktalanságban tapasztalatot szerzett embereknek.

A kézikönyvbe 14 jó gyakorlat leírása került, igyekeztünk minél szélesebb körből meríteni, a képzés, a kultúra és a média témái mellett – amolyan rendkívüli szolgáltatásként – helyet kapott jelenünk legmeghatározóbb problémája, a Covid 19 járvány elleni védekezés is, egy szlovák példával demonstrálva az összefogás erejének sokféle előnyét.

A projektet úgy terveztük, hogy a helyszínen tanulmányozhatjuk egymás szolgáltatásait, tapasztalati szakértők, szociális szakemberek, önkéntesek utaztak volna a négy érintett városba, ami a kézikönyv szövegének lezárásáig csupán egyszer, a projekt kezdetén volt lehetséges a pandémia miatt. A személyes jelenlét helyett kénytelenek voltunk megelégedni az online tér nyújtotta lehetőségekkel, őszintén reméljük, munkánk eredménye nem tükrözi nehézségeinket.

A kézikönyv megszületésének célja, hogy kedvet csinálhassunk és segítséget nyújtsunk akár a leírt, akár hasonló szolgáltatások felépítéséhez. A gyűjtemény bárki számára érdekes olvasnivaló lehet, de elsősorban a hajléktalan-ellátás szakembereihez, önkénteseihez, aktivistáihoz, támogatóihoz fordulunk: Csináljuk együtt!



KEPE RÓBERT
szerkesztő



ÉLŐ KÖNYVTÁR

Mikor: 2020 óta

Hol: Városi Múzeum, Pozsony,
Szlovákia

Ki: Divadlo bez domova

Honlap: <http://www.divadlobezdomova.sk>

Célok: Diákok érzékenyítése hajléktalan, pszichiátriai kezelés alatt álló vagy börtönviselt emberekkel kapcsolatban, a velük történő közvetlen találkozásokon keresztül, személyes történetük megismerésével és beszélgetéssel.

Hangot adni azoknak az embereknek, akiknek általában nincs lehetőségük, hogy a hangjukat mások is meghallják. Színészeink támogatása személyes történetük megosztásán keresztül, miközben különböző érdekes vagy nehéz kérdéseikre választ kaphatnak.

Célcsoport Diákok,

színészek: hajléktalan, fizikai fogyatékossgal élő, pszichiátriai gondozás alatt álló és börtönviselt személyek, tanárok,

intézmények: iskolák és múzeumok.

Résztvevők: Iskolák: diákok, tanárok;

Divadlo bez domova: színészek, dolgozók.

Sostárs segítők szerepe: Előadók mint élő könyvek.



LEÍRÁS

Az Élő könyvtár program a nem hivatalos Köztünk élnek elnevezésű oktatási program részeként futott a pozsonyi Városi Múzeum Füsthegy című kiállításán belül. A kiállítás megtekintése és az oktatási program első része után a diákok és tanáruk (20–25 fő) betértek a múzeum kellemes kávézójába, ahol a szereplők elmagyarázták az Élő könyvtár alapelveit.

Öt asztalon egy-egy papírlapon egyetlen mondat volt – az élő könyv címe. A diákok ahhoz az asztalhoz ültek le, amelyik cím számukra legvonzóbb volt. Amikor már mindenki helyet foglalt, minden asztalhoz odament egy-egy színész – az élő könyv –, és elmesélte személyes történetét, kiemelve élete fontos eseményeit, általában egészen a gyerekkorától indulva. A diákok a történetek közben és után is kérdezhettek arról, ami őket érdekelte, „átlapozhatták az élő könyvet” és a „könyvek válaszoltak”. 15 perc elteltével mindenki átülhetett a következő asztalhoz és élő könyvhöz.

EREDMÉNYEK

A visszajelzések alapján a diákokra nagy hatással volt a program, felismerték, hogy a való élet mennyire sokféle lehet, és felértékelődtek a szemükben színészek. A diákok a program során kerültek először kapcsolatba hajléktalan, fogyatékkal élő vagy pszichés problémákkal küzdő emberekkel. Több személyes történetet is hallottak, reagálhattak és elgondolkodhattak ezeken, felfedezhették a saját életükben levő hasonlóságokat vagy eltéréseket, megismerhették az akadályok vagy nehéz pillanatok leküzdéséhez szükséges motivációt és erőforrásokat, valamint a hajléktalan vagy fogyatékkal élő emberek életének érdekes vagy kevésbé látható részeit.

A programban való részvétel jelentős és felemelő hatással volt az élő könyveket alakító színészekre is. Néhányan közülük a szereplés terápiás hatását is érezték. Habár elismerik, hogy egyáltalán nem könnyű, de kedvelik a programban való részvételt, és szeretnék folytatni azt.

EGYÉB INFORMÁCIÓ

Színházunk dolgozói felkészítették a színészeket. A kollégák moderátorként is részt vettek a teljes eseményen (ez az esetlegesen felmerülő nehéz helyzetek kezelése miatt fontos).

A program kezdetén, az élő könyvtár bemutatása előtt, a diákokat közös zenélésre invitáltuk.

A programban két csoporttal dolgoztunk, mindkét csoportra 30 perc jutott. Minden diák két könyvet olvashatott és hallgathatott meg (15 perc/könyv).



LÉPJEN BE A NAPPALIMBA! VÁROSI SÉTA HAJLÉKTALAN SZEMMEL

Mikor: 2011 májusától folyamatosan

Hol: Budapest, Magyarország

Ki: Menhely Alapítvány

Honlap: <https://menhely-ekh.hu/>

Célok: Munkalehetőség és tapasztalatszerzés biztosítása hajléktalan emberek számára, valamint a társadalmi párbeszéd ösztönzése.

Célcsoport: Érdeklődők, akik szívesen beszélgetnek a hajléktalanságról (14–99 éves korig).

Résztvevők: Túravezetők: hajléktalan emberek és szociális munkások, tolmácsok: önkéntesek.

Sostárs segítők szerepe: Idegenvezetők és alkotók.



LEÍRÁS

2011 májusában nyugat-európai tapasztalatokból kiindulva hozták létre a Menhely Alapítvány szociális munkásai ezt a városi sétát. A hajléktalan túravezető és szociális munkások közösen alakítják ki az útvonalat, az állomásokat, hangsúlyokat. A séták többségét közösen is vezetik a szociális munkással, aki a szélesebb kontextus bemutatása érdekében a túravezető személyes élettörténetét a törvényi háttér és a szociális munka bemutatásával egészíti ki. E koncepció lehetővé teszi, hogy a séták közben kialakult beszélgetés mindig rugalmasan változzon a csoport érdeklődése szerint: bár a váz ugyanaz, minden csoport egyedi mélységben kaphat képet a hajléktalanságról. Sokaknak ez az első találkozási pontja a hajléktalansággal, mind az ellátórendszer bármely intézményével. Sétáinkat változatos csoportok látogatják, esetenként vendéglátóhelyek és önkéntes tolmácsok támogatják. Egyéneknek és csoportban jelentkezőknek is tartunk túrákat. Eleinte becsületkasszás adományokból, mára pályázati forrásokból és belépőkből biztosítunk fizetést a túravezetőknek, valamint a részidős koordinátornak.





SZÍNHÁZI ELŐADÁSOK BESZÉLGETÉssel

Mikor: 2006 óta

Hol: Piszatory Palota, Pozsony,
Szlovákia

Ki: Divadlo bez domova

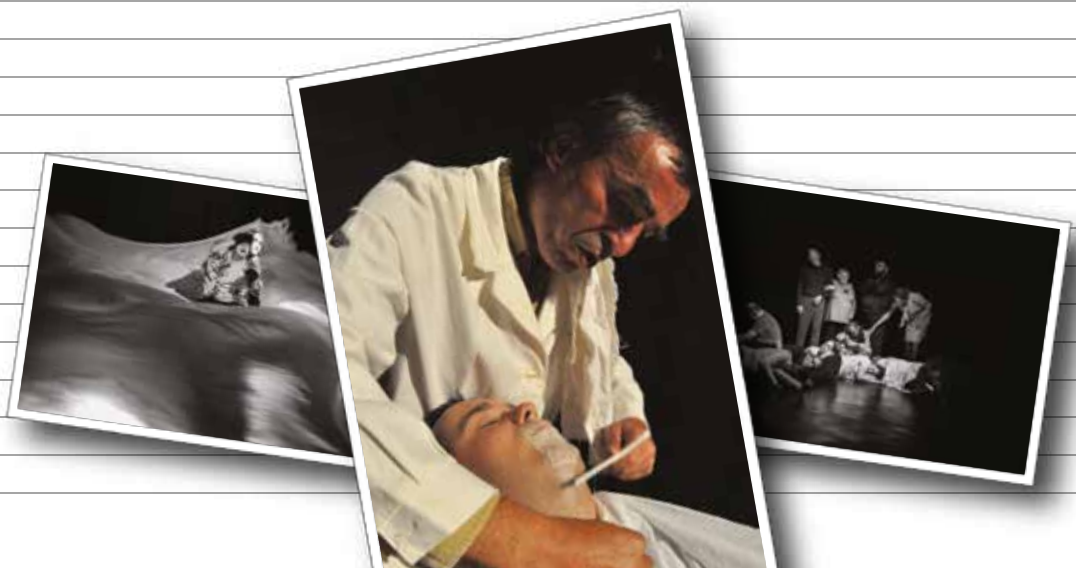
Honlap: [http://www.divadlobezdomova.sk/
divadlobezdomova/PROGRAM.html](http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/PROGRAM.html)

Célok: Egyedülálló élményt nyújtunk a nagyközönség számára.

Célcsoport: Nagyközönség. Bármilyen célcsoport lehet a fókuszban. Eddig számos különböző csoport, hajléktalan emberek, súlyos fizikai fogyatékkal élők, diákok, idősek, fogvatartottak, pszichiátriai gondozottak, politikusok, hátrányos vagy sérülékeny csoportokkal foglalkozó szakemberek és aktivisták előtt tartottunk előadásokat.

Résztvevők: Divadlo Bez Domova: színészek; közönség.

Sostárs segítők szerepe: Színészeink zömében hajléktalan, fizikai fogyatékkal és pszichiátriai diagnózissal élő emberek.



LEÍRÁS

A színházi előadás az egyik legjobban működő gyakorlatunk, hosszútávú tevékenységünk, amit a közönség előtt mutatunk be.

Jelenleg hat különböző színdarabunk van, havonta legalább egyszer fellépünk. Mindegyik előadásnak más témája van, mindegyikben más színházi eszközöket alkalmazunk, pl. a Báb című darabban egy embernagyságú bábbal játszunk, míg az Álmodókban az álmok világát mutatjuk meg szürreális elemek segítségével. Az Equestrienne című darabban igazgatónőnk, Uršula Kovalyk könyvét olvassuk fel, mely női témákkal és a lányból nővé éréssel foglalkozik.

A közönséggel történő beszélgetések az előadások elmaradhatatlan részét képezik. Különleges pillanat, amikor az előadás után a fények lassan a közönséget is kezdik megvilágítani, és teret kapnak a kérdések. Általában ilyenkor kell egy kis idő, de az első kérdés megválaszolása után az emberek sok kérdést tesznek fel: hogyan készült az előadás, hogyan működik együtt a társulat, emellett kíváncsiak a színészek színházon kívüli életére is.

EREDMÉNYEK

A hajléktalanság jelenségének bemutatására kifejezetten alkalmasnak gondoljuk a művészeteket. Esetünkben a színház nagyszerű eszköz mind a csoporton belüli (színészeinkkel) és csoporton kívüli (közönséggel) történő munkára.

A színházi előadások a hajléktalan emberek életében azokat a ritka pillanatokat jelentik, amikor színészként kiléphetnek szokásos szerepeikből, azaz amikor általában ők kapnak valamit (támogatást, segítséget) másoktól. Itt ők lesznek azok, akik a közönségnek adnak (személyes művészeti élményt, saját munkájuk eredményét).

Erőteljes visszajelzéseket kaptunk általános iskolai tanulóktól, akik megtapasztalták az empátia alapvető érzését. Emellett meglepődtek, hogy mennyit lehet tanulni hajléktalan emberektől (nyitottságot, értékelni az apró dolgokat és az otthonunkat).

EGYÉB INFORMÁCIÓ

Előadásainkra nem értékesítünk jegyeket, a belépés ingyenes. A nézők önkéntes adománnyal támogathatnak minket az előadás és a beszélgetés után. Ilyen módon az előadás elérhető hátrányos helyzetű embertársaink számára is.





HOMELESS COMMONS (HC)

Mikor: 2017 novembere óta

Hol: Online platformon

Ki: Az Arrels Fundáció és egy csapat hajléktalan vagy hajléktalanságot korábban megtapasztalt ember

Honlap: <http://www.homelesscommons.org/>

Célok: A kampány célja az volt, hogy megmutassa a hajléktalan emberek életének átalakulásait, ezáltal végleg megváltoztatva a társadalom percepcióját a hajléktalanokkal kapcsolatban. A Homeless Commons egy olyan képadatbázis, amelyben hajléktalanságot megtapasztalt emberek fotóit gyűjtöttük össze. A fényképeken hétköznapi helyzetekben láthatjuk a résztvevőket. Mindannyian előzetes beleegyezésüket adták ahhoz, hogy fénykép készüljön róluk annak érdekében, hogy a hajléktalanságot övező előítéletek ellen harcoljunk.

Célcsoport Reklámügynökségek, grafikusok, nagyközönség.

Résztvevők: 13-an vettek rész modellként 4 fotózási alkalmon.

Sostárs segítők szerepe: Modellként jelennek meg a fényképeken, néhány fotón az Arrels Fundáció önkéntesei és munkatársai mellett láthatjuk őket.



LEÍRÁS

Az utcán való élet tagadhatatlan valóság, amivel kapcsolatban még mindig számos stigma és előítélet létezik. A hajléktalanságot gyakran társítják alkoholizmussal, antiszociális viselkedéssel és erőszakkal. Egy kép sokat elárul egy emberről, de mit történik, ha még közelebbről nézzük meg? A Homeless Commons le akarja rántani a leplet az előítéletekről, és meg akarja mutatni, hogy a dolgok nem mindig feketék és fehérek. A kampány különböző helyzetekben szeretné megmutatni az embereket: másokkal való interakciók során, érzelmeket kifejezve, együttműködés közben. Legfőképpen reméljük, hogy ez segít megváltoztatni azt, ahogy a társadalom látja őket. A fényképek olyan helyszíneken készültek, amelyeket ritkán társítunk a hajléktalansággal: vidéki szállodában, étteremben és egy irodaházban. A képek teljes gyűjteményként, témakörök szerinti és egyesével is megvásárolhatók. Felhasználhatók nyomtatott hirdetésekhez, digitális kiadványokhoz, vállalati anyagokhoz, honlapokhoz és más üzleti kampányokhoz.

EREDMÉNYEK

A kampány legkézzelfoghatóbb eredménye a résztvevők önbizalmának és biztonságérzetének erősödése volt, amit a közös foglalkozások során értek el. Szintén pozitív élmény volt számukra a produkciós csapattal való közös munka. A kampány szintjén eredmény, hogy a képeket sokféle szervezet használta fel, köztük az Alzheimer-kór ellen küzdő Fundació Pasqual Maragall. A kampányról széles körben tudósított az online és a nyomtatott sajtó. 2018-ban elnyerte a nemzetközi társadalmi hirdetések fesztiválja, a Public Festival legjobb történelmi kampányért járó különdíját.





MYBUDAPEST PHOTO PROJECT

Mikor: 2016 óta

Hol: Budapest, Magyarország

Ki: Budapest Bike Maffia

Honlap: <https://bikemaffia.com/projektek/mybudapest-foto-projekt/>

Célok: Hajléktalan emberek fotóiból készült naptár készítése és értékesítése.

Célcsoport: A többségi társadalom, nagyközönség.

Résztvevők: Hajléktalan emberek, zsűritagok.

Sostárs segítőik szerepe:

- fényképészek
- a Fedél Nélkül hajléktalan lapterjesztői árusítják a naptárt

LEÍRÁS

A Budapest Bike Maffia a londoni Café Art együttműködésével 2019-ben negyedik alkalommal hirdette meg fotópályázatát hajléktalan emberek számára. A szervezet önkéntesei a Fujifilm Magyarország támogatásával egyszer használatos fényképezőgépeket osztottak ki a résztvevőknek, hogy fotóikon keresztül mutathassák meg a várost, ahogyan ők látják.

A beérkezett pályamunkák közül hattagú szakmai zsűri választott ki 50 fotót, amelyekből köztéri kiállítás nyílt Budapest belvárosában. A kiállítás közönsége a MyBudapest Photo Project Facebook-oldalán szavazhatott kedvenceikre. A legkedveltebb 13 fénykép és az alkotók rövid történetei kerültek be a MyBudapest 2020 naptárba.

A naptár, illetve a fotókból készülő képeslapok, jegyzetfüzetek októbertől meg is vásárolhatók a Budapest Bike Maffia weboldalán, illetve budapesti üzletekben, múzeumi boltokban. Az eladásokból származó teljes bevételt a kiválasztott képek alkotói, hajléktalan művészek kapják.



EREDMÉNYEK

Évente több ezer naptár fog, így az otthonatlan emberek bevételezhez jutnak. A projekt és a képek alkotói is felkeltették és hónapokon át fenn tartották a média figyelmét, számos interjú készül az alkotókkal. A projekt évente ismételhető.

MYBUDAPEST

2020



EGYÉB INFORMÁCIÓ

A londoni Café Art MyLondon projektjéhez Budapesten kívül további öt nagyváros csatlakozott. Sao Paolóban a londoni stáb szervezi, Torontóban a Ve'ahavta charity, New Orleans-ben a University of California diákjai, Sydney-ben a Wayside Chapel kommunikációs központ, Brighton and Hove-ban egyetlen önkéntes szervezésében zajlik.

Kész projekt, egyszerű csatlakozni, megvalósítani.



HOMELESSFONTS

HAJLÉKTALAN BETŰK



Mikor: 2014 szeptembere óta

Hol: Barcelona, Spanyolország

Ki: Tizenkét hajléktalanságot megtapasztalt ember az Arrels Fundació kommunikációs csapattagjának vezetésével.

Honlap: <http://www.homelessfonts.org/>

Célok: Célunk, hogy olyan emberek kézírásmintáit gyűjtsük össze, akik utcán éltek. A kézírást ezután használható betűkké alakítjuk, majd saját történetük megosztására, társadalmi érzékenyítésre és adománygyűjtő célokra használjuk fel.

Célcsoport: Grafikusok, tipográfusok, nagyközönség.

Résztvevők: Tizenkét hajléktalanságot megtapasztalt ember: José Maria, Stere, Anna Maria, Luis, Francisco, Gemma, Guillermo, José Luis, Juan Carlos, Loraine, Miquel és Salvador.

Sostárs segítők szerepe: A sorstársak saját kézírásukkal járulnak hozzá a projekthez, és egyéni workshopokon vesznek részt egy tervezővel.

LEÍRÁS

Az utcán sokan kérnek segítséget kartonpapírra írt üzeneteken keresztül – innen származik az ötlet. Elindítottunk egy tipográfiai workshopot, ahol a résztvevők kézzel írtak betűket, számokat, írásjeleket és egyéb szimbólumokat. Ezek segítségével mindegyikük számára saját, teljes betűkészletet tudtunk kialakítani. Beszkenneltük az összes betűt és jelet, elküldtük a világ számos pontjára a tipográfus önkénteseinknek, akik segítettek digitalizálni a betűkészleteket. A betűk kétféle felhasználási engedéllyel (professzionális felhasználásra 240 euró, személyes használatra 19 euró) tölthetők le honlapunkról.



EREDMÉNYEK

A kampány nagy nemzetközi érdeklődést keltett, számos híradás született róla. Az ausztráliai Big Issue magazin Luis betűit használta több cikkéhez, míg a japán Big Issue címlapcikket jelentetett meg a projektről.

A projekt kezdete óta havonta kb. 20 licenst adunk el. A legnagyobb eredménynek azonban azt tekintjük, hogy a projektről szóló médiatudósítások számtalan beszélgetést, prezentációt, interjút vontak maguk után. Ezek az alkalmak mind lehetőséget adtak a sorstársak számára, hogy bemutathassák hajléktalansággal kapcsolatos tapasztalataikat.

EGYÉB INFORMÁCIÓ

A kampány indulásakor felfigyelt a projektre a Monotype nevű multinacionális vállalat, amely több mint egy évszázada foglalkozik tipográfiakészítéssel és értékesítéssel. A vállalat felajánlotta, hogy a betűket ingyen értékesíti az Egyesület Államokban, illetve segített az online felhasználható verziók kialakításában.

SZERZŐ: Juan Lemus **FOTÓK:** Juan Lemus



TWITTER @PLACIDO_MO

Mikor: 2010-ben kezdődött, és még ma is folyik a program. A Covid-19 járvány idején a működést adaptáltuk az otthoni munkavégzéshez.

Hol: Minden hétfőn 16 és 18 óra között, Barcelonában az Arrels Fundació-ban.
Az interneten is elérhető a @Placido_mo Twitter-oldalon.

Kik: Hajléktalan vagy a hajléktalanságot korábban meg tapasztalt emberek, akiket az Arrels Fundació kommunikációs csapatának egy tagja koordinál és motivál.

Honlap: https://twitter.com/Placido_Mo

Célok: Célunk, hogy a hajléktalan vagy hajléktalanságot meg tapasztalt emberek hangját hallassuk: beszéljünk tapasztalataikról a Twitteren, elmondjuk véleményüket a szegénységgel kapcsolatos témákról, és az előítéletek lebontása érdekében kapcsolatot építünk ki a közösséggel.

Célcsoport: Twitter-felhasználók.

Résztvevők: Jelenleg 4 résztvevőnk van, akik az utcán éltek Barcelonában (Davide, Antonio, Josep és Fran).

Sostárs segítők szerepe: A sorstársak a projekt főszereplői, megosztják véleményüket Twitteren, kiválasztják a heti témákat, a posztolandó tweeteket és a közönségnek szóló válaszokat, amelyhez logisztikai segítséget kapnak.



LEÍRÁS

Minden hétfő délután Davide, Antonio, Josep és Fran találkoznak, hogy megszólaltassák a @Placido_mo-oldalt. 2010 óta több hajléktalan ember beszélt tapasztalatairól és osztotta meg szegénységgel kapcsolatos témákról véleményét ezen a Twitter-oldalon.

A @Placido_mo több mint 2400 követővel rendelkezik világszerte, akiket érdekel a hajléktalanság problémája, megosztják és kommentálják a @Placido_mo üzeneteit, és bátorítják a főszereplőket.

Eddig a résztvevők a következő témákról beszélgettek: mi hiányzik az utcán élő embereknek, előítéletek, szerelem, barátság és halál az utcán élők körében, függőség, hideg és egészség, hogyan lehet ATM-ben, szállón és panzióban aludni, félelem, ünnepek és hétköznapi dolgok, álmok és projektek. Válaszolnak a követők kérdéseire, és időről időre meg is hívnak a programba követőket, hajléktalansággal foglalkozó önkormányzati dolgozókat, szakértőket az Arrels Fundációtól, akik lakhatással kapcsolatos kérdésekről beszélnek, szociális területen tanuló diákokat stb.

A koronavírus-járvány idején a működést adaptáltuk az otthoni munkavégzéshez.

EREDMÉNYEK

A @Placido_mo Twitter-oldal indulása óta 30-nál több hajléktalan ember beszélt élményeiről több mint 4700 tweetben. A fiók követőinek száma meghaladja a 2400-at.

A résztvevőknek a @Placido_mo azért fontos, mert lehetővé teszi számukra, hogy hasznosnak érezhessék magukat, megosszák tapasztalataikat, és hallassák a hangjukat. Olyan emberekkel kerülhetnek kapcsolatba, akikkel egyébként nem tudnának, az utcán élő emberekkel kapcsolatos kétségeket eloszlatathatják, az előítéleteket lebonthatják. A követők kérdései általában arra vonatkoznak, hogyan lehet az utcán élni, a szállókba bejutni stb., de beszélünk a barátságról, a magányosságról, a szeretetről, a gyerekkorról és egyéb mindennapi kérdésekről is az empátia kialakításának érdekében.

A kezdeményezés segíti a rutinok kialakítását is, a nyelvjárással tiszteltetben tartását, fejleszti a kifejező- és elfogadókészséget, a csoporthoz tartozás érzését, valamint bátrabbá teszi a résztvevőket. Sokszor előfordult, hogy hirtelen olyan gondolatokat akarnak megosztani a tweetektől függetlenül, amelyeket korábban soha sem öntöttek szavakba. Így megélt helyzetekről esik szó, és ki nem mondott érzésekről is beszélnek. Több aktuális témával is foglalkozunk, mint például a város által a hajléktalanságot vagy a hajléktalan embereket sújtó társadalmi undor ellen tervezett lépések, a résztvevők által szolgáltatott információk pedig segítenek megérteni, hogy miről is van szó.

A koronavírus-járvány alatt a program segítette a magányosság és az unalom elleni küzdelemben, az otthonaik falai közé napokig visszahúzódní kényszerülő résztvevők motiválásában. Cserébe érdekes lehetőség a közösséggel megosztani a járvány idején az utcán élők helyzetével kapcsolatos részleteket, és elmagyarázni, hogy ők hogyan élnek meg ezt az időszakot.

UTCARÁDIÓ – HANGOK AZ UTCÁRÓL **[STRASSEN RADIO – STIMMEN VON DER STRASSE]**

Mikor: Rádióműsor 2017 óta, minden csütörtök délután 15 és 16 óra között.

Hol: A Radio Weser TV nyílt rádióadón, Bréma, Németország.

Ki: Marcus Rudolph rádiós műsorvezető

Honlap: <http://bremens.info/>

Célok: Az utcarádió programjában utcán élő emberek választhatják ki a témákat és a műsor közben játszott zenéket.

Célcsoport: Hajléktalan emberek, akik szeretnék a problémáikról beszélni, valamint a rádióadót hallgatók, és akiket érdekel a társadalmi kérdésekkel foglalkozó műsor.

Résztvevők: Marcus Rudolph, a vendégek és a hallgatók.

Sostárs segítők szerepe: Marcus Rudolph tervezi és szervezi a programot, ő dönt a témákról és a kért zenékről is. Vendégeket hívhat műsorába, felvételtől interjút is leadhat.



LEÍRÁS

A nyílt rádiócsatornák az 1970-es évek végén jöttek létre az egyre szaporodó kereskedelmi magánadók ellensúlyozásaként. 2017-ben a brémai Joachim Koldehofe ötlete volt az utcarádió. A rádióműsor célja, hogy hangot adjon a szegénység és társadalmi kirekesztés terhé leginkább elszenvető, többnyire az utcán élő embereknek, lehetőséget adva arra, hogy közönség előtt beszéljenek problémáikról és zenét kérjenek. A heti egyórás program a brémai nyílt Radio Weser TV adóján hallható minden csütörtökön délután 15 és 16 óra között.

Az Utcarádió – hangok az utcáról című műsort a hajléktalan Marcus Rudolph vezeti majdnem a program indulása óta. Marcusnak volt már tapasztalata nyílt adón futó rádiós műsorokban.

Az évek során az elképzelés kissé átalakult, hajléktalansággal foglalkozó szakértők (politikusok, kutatók és társadalmi munkások) is megszólalnak. A fő témák a kisméretű otthonok, a hajléktalanoknak szóló események, választások, hajléktalanpolitika stb.

EREDMÉNYEK

Rádióműsort készíteni kifejezetten szórakoztató dolog. A műsor készítője kiválaszthatja a témákat, a zenéket, a vendégeket, a kérdéseket. Sok olyan politikus is szívesen jön a rádióstúdióba, aki különben nem beszélne hajléktalan emberekkel. A nyílt rádióadók lehetővé teszik nélkülözők és hajléktalanok számára is a médiamunkát, emellett ingyenes technikai tanácsadással segítik a kezdő műsorkészítőket. Sajnos, nincs túl sok ilyen adó (hiánymédium).

EGYÉB INFORMÁCIÓ

Egyéb információ Marcus Rudolphról

Marcus portréja:

<http://www.wohnungslosentreffende/>

[inhalte-wir/90-marcus](#)

Radio-Moderator Marcus Rudolph: Ein Zuhause im Radio Marcus Rudolph
rádiós műsorvezető: Otthon a rádióban
<https://taz.de/Radio-Moderator-Marcus-Rudolph/!5536233>



"FREISTÄTTER ONLINE ZEITUNG" (FREISTATTI ONLINE ÚJSÁG)



- Mikor:** Az újságot 2014-ben egy új szerkesztőségi helyszínen, a honlapot 2018 februárjában indították újra.
- Hol:** Az újság csak interneten érhető el. A szerkesztőség Freistattban (Alsó-Szászország, Németország) működik.
- Kik:** Jens Roggemann, Hari Januschke, Stefan Kühl, Stefan P. és Thomas Müller-Risse szerkesztők, valamint alkalmanként önkéntes szerzők.
- Honlap:** <https://wohnungslos.info/>
- Célok:** Az online újság lehetőséget ad hajléktalan emberek számára saját cikkeik megjelentetésére.
- Célcsoport:** Elsősorban Freistattban és környékén történő események, másodsorban a hajléktalansággal kapcsolatos és hajléktalanoktól származó információk iránt érdeklődők.

LEÍRÁS

A Freistätter Online Zeitung Freistatt és a környező régió helyi online folyóirataként jelent meg. Freistatt közössége körülbelül 560 emberből áll, amelyet 1899 -ben alapítottak „munkástelepként” egy hatalmas mocsaras területen, és amely ma az Alsó -Szászország legnagyobb hajléktalansegítő intézményének ad otthont. Freistatt lakosainak körülbelül fele él a Bethel Alapítvány támogatásával.

Az alapítvány irodákat, számítógépeket és webhelyet biztosít szerkesztőségünk számára. Online folyóiratunk szerkesztősége öt laikus szerkesztőből áll. Az újság független, a feladatokat teljes egészében lakástalan emberek és önkéntesek látják el – mindkét csoport tagjai megtapasztalták a hajléktalanságot.

Beszámolunk/tudósítunk/írunk:

Helyi hírekről, vállalkozásokról, intézményekről, regionál különböző eseményeiről. Szociális ügyekről: hajléktalanságról és otthontalanságról, a hajléktalansággal és szegénységgel kapcsolatos jóléti politikáról, valamint az általános közjólétről. Számos eseményt, találkozót, konferenciát látogatunk meg, helyi, regionális és országos szinten egyaránt.

Résztvevők:

A szerkesztőség legalább négy főből áll, hajléktalan vagy korábbi hajléktalan emberek és a Stiftung Bethel freistatti régióban működő intézményeinek munkatársai alkotják.

Szostárs segítők szerepe:

Idősebb szerkesztőink széleskörű tapasztalatot szereztek különböző rendezvényekről, koncertekről, fesztiválokról, vásárokról vagy más művészeti eseményekről szóló beszámolók írásában. Másik fő témánk a hajléktalansággal, a szegénységgel és más szociális ügyekkel foglalkozó workshopokról, konferenciákról szóló beszámolók készítése. A rendezvényeken szerzett benyomásainkat fényképekkel, jegyzetekkel, interjúkkal dokumentáljuk, amelyek később reményeink szerint élvezhető cikkekként jelennek meg online folyóiratunkban. Sokéves tudásunkat szerkesztőségünk minden újonnan csatlakozott tagjának igyekszünk átadni.

Szerkesztőink további tevékenységei: képfeldolgozás, szövegek írása, plakátok és brosúrák tervezése, esetenként a régebbi cikkek javítása, weboldalunk és e-mail fiókjaink önálló kezelése megosztott webszerveren, alkalmanként használt számítógépek és technikai eszközök beszerzése, javítása irodánk számára. Ezeket a feladatokat munkatársaink személyes készségeiknek megfelelően végzik – széles teret biztosítva az önmegvalósításnak, szöges ellentétben a klasszikus, a hajléktalan emberről, mint szegény és gyakran passzív emberről alkotott képpel.

EREDMÉNYEK

Online magazinunk főként az írás vagy a fényképezés iránt érdeklődő freistatti hajléktalan embereknek kínál állást. Munkájuk során olyan készségeket gyakorolhatnak, mint a számítógép-használat, képszerkesztés, honlapszerkesztés és internetes kutatás. Úgy gondoljuk, weboldalunk emeli Freistatt és a Bethel Alapítvány segélyprogramjának értékét is – ellentétben non-profit státuszunkkal.

Weboldalunkat 220.000 látogató kereste fel, 616.000 cikket olvasva el a 2018 óta eltelt két és fél év alatt. Nem rossz egy ilyen kicsi településen, véleményünk szerint.

EGYÉB INFORMÁCIÓ

Az alábbi weboldalak és aloldalaik sajnos zömében német nyelven érhetőek el (hallgatóságunk Németországból és Ausztriából került ki – de tapasztalatunk szerint a translate.google.com jó forrás használható fordításért)

- A szerzők listája: <https://wohnungslos.info/unsere-autoren/>
- Válogatott cikkek: <https://wohnungslos.info/our-project/>
- Újságcikkek a Freistätter Online Zeitung-ról: <https://wohnungslos.info/presse-artikel/>



KARANTÉNFAU HAJLÉKTALAN EMBEREK SZÁMÁRA (KORONAVÍRUS-KRÍZISHELYZET)

Mikor: 2020. március–június

Hol: Zlaté Piesky, Pozsony, Szlovákia

Ki: Pozsony város,
Védelmi Minisztérium, Rendőrség

Honlap: [https://bratislava.sk/sk/sprava/
bratislava-ma-pripravena-karantenne-mestecko](https://bratislava.sk/sk/sprava/bratislava-ma-pripravena-karantenne-mestecko)

Célok: Karanténra alkalmas hely kialakítása és biztosítása hajléktalan emberek számára a Covid19-világjárvány ideje alatt.

Célcsoport: Hajléktalan emberek, akiknél fennáll a gyanú, hogy elkapták a Covid19-vírust. Hajléktalan emberek, akiknek pozitív Covid19-tesztje van. Szociális munkások. Rendvédelmi szervek (pl. rendőrség, hadsereg) és az egész társadalom.

Résztvevők: A Divadlo bez domova szociális munkásai.

Sostárs segítők szerepe: Visszajelzés a valóságról, amely a koronavírus okozta járványhelyzetben élő hajléktalan embereket érinti.

LEÍRÁS

A karanténfalut hajléktalan emberek számára a Covid19-világjárvány alatt köz- és állami intézményekkel és szervezetekkel (SlovakAid, szlovák hadsereg, állami rendőrség) együttműködve, nagyvállalatok (IKEA, Nadácia Tatra banky, Avion, JUMP soft), az összes hajléktalanokkal foglalkozó fővárosi civil szervezet és magánszemélyek támogatásával hozta létre Pozsony városa Zlaté Piesky-ben.

Szlovákiában a járványhelyzetet elsőként a fővárosában, Pozsonyban mint hivatalos járványügyi helyszínen kezdték el kezelni, Matúš Vallo polgármester vezetésével. A megelőzés és a vírus kezelésének egyik első lépése egy, a hajléktalan emberek számára fenntartott szállás építése volt, ahol akkor tartózkodhatnak, ha:

Fennáll náluk a vírusfertőzés gyanúja (tesztre és/vagy annak eredményére várnak) – A ZÓNA,

COVID-19 pozitívak és nincs szükségük kórházi ellátásra – B ZÓNA,



Már felépülőben vannak a Covid19 fertőzésből, már nem pozitívak, de még karanténban vannak – C ZÓNA.

A karanténfalu három hét alatt lett felépítve, és két hónapig működött, amíg Szlovákia kilábalta a világjárvány első hullámából. A karanténfalu kapacitása 50 fő volt, melyet szükség esetén bővíteni lehetett 200 főig.

A Divadlo bez domovából két munkatárs dolgozott a faluban szociális munkásként és egy a mentőautó sofőrjeként.

Frissítés: A karanténfalut 2020 októberében újraépítették Pozsonyban, más helyszínén. 2020 márciusa és 2021 júniusa közt a karanténfalu több mint 250 COVID-19 vírussal fertőzött személyt fogadott be.

ERDEMÉNYEK

A karanténfalu nagy sikert aratott, minden hajléktalan embernek segítséget tudtak nyújtani, akinek karanténban kellett maradnia. A COVID-19 betegségből mindannyian meggyógyultak, de általánosságban is javult az egészségi állapotuk. Mindannyian nagyon jó visszajelzést adtak a faluban töltött idejükkel kapcsolatban. Minden hajléktalan emberekkel foglalkozó szervezet, a városi és állami rendőrség és a kórházak is tudták, hogy lehetőségük van azokat az embereket a karanténfaluba küldeni, akiknél a fentebb sorolt helyzetek valamelyike fennáll.

A szociális munkások készítettek egy „kézikönyvet” – a karanténfalu „protokollja” –, amit a jövőben is könnyen tudnak majd alkalmazni.

A karanténfalu bezárása után minden felszerelést (higiéniai eszközök, overálok, dolgozói védőfelszerelések stb.) elraktároztak arra az esetre, ha a jövőben szükség lenne rá.



EGYÉB INFORMÁCIÓ

A projekt teljes anyaga további felhasználásra vagy inspirációként ingyenesen elérhető szlovák nyelven.

A veszélyhelyzet rámutatott, hogy a jövőben szükség van egy hasonló, lábadozásra alkalmas helyre. Egy ilyen projekt egyik legkritikusabb pontja a létesítmény megfelelő helyszínének kiválasztása. Jelen pillanatban ez Pozsony számára is kihívás, ezért határozottan javasoljuk, hogy minden városban találjanak egy alkalmas (mentőautóval könnyen megközelíthető, szükséges higiéniai felszereléssel és szálláshellyel rendelkező, természetközeli) lokációt.

JÓ GYAKORLATOK RÉSZLETES LEÍRÁSA



OKTATÁS

27 Első Kézből a Hajléktalanságról –
Hajléktalan emberek programja egy befogadó társadalomért



MÉDIA

32 Miquel, 15 év az utcán



KULTÚRA

37 ERROR Fesztivál – Hajléktalan Színházak Nemzetközi Fesztiválja



AKTÍV ÁLLAMPOLGÁRSÁG

42 Wohnungslosentreffen – Hajléktalan emberek találkozója

ELSŐ KÉZBŐL

A HAJLÉKTALANSÁGRÓL

HAJLÉKTALAN EMBEREK PROGRAMJA

EGY BEFOGADÓ TÁRSADALOMÉRT

KIK: Tapasztalati szakértők

CÉL: Társadalmi érzékenyítés

CÉLCSOPORT: Diákok és felnőttek

MEGVALÓSÍTÓK: Tapasztalati szakértők, szociális munkások és a résztvevők

MIKOR: Egész évben

HOL: Zárt térben vagy a szabadban

WEBOLDAL: www.menhely-ekh.hu,
www.fedelnelkul.hu/

első-kezből-a-hajlektalansagrol/

MENNYIRE NEHÉZ MŰKÖDTETNI: 4

MEDDIG MŰKÖDHEK: Folyamatosan

A BEVONHATÓ SZAKEMBEREK SZÁMA: : 1-

A BEVONHATÓ TAPASZTALATI SZAKÉRTŐK SZÁMA: 1-

A MINIMÁLISAN SZÜKSÉGES BEFEKTETÉS ÖSSZEGE: 0 EUR



IDÉZET

„MÉG SOSEM BESZÉLTÉK NEKEM ILYEN NYÍLTAN ÉS UGYAN-
AKKOR HUMORRAL A HAJLÉKTALANSÁGRÓL. SZERINTEM EZT
AZ ELŐADÁST KÖTELEZŐVÉ KÉNE TENNI!” — Anna, egy „elért” diák.

LEÍRÁS

A hajléktalanság az egyik legtöbb előítéllettel kezelt, mégis legkevésbé ismert társadalmi probléma. Célunk egyrészt a hajléktalan emberek társadalmi elfogadásának erősítése, a hajléktalanság problémájának árnyalt megközelítése, másrészt a tapasztalati szakértők kompetenciaérzésének növelése és életminőségének javítása.

Az érzékenyítő program ötletgazdája Balog Gyula, egy hajléktalan férfi, aki a Fedél Nélkül utcalap terjesztése mellett önéletrajzi novelláit is átadta vásárlóinak. Egy középiskolai tanár is olvasójává vált, majd felkérte előadónak egy rendhagyó osztályfőnöki óra keretében, hogy meséljen az életéről, a hajléktalanságából való kiemelkedésének küzdelméről. Nagy hatással volt a diákokra, és könnyű volt belátni, ha egy hajléktalan ember egy jóízűt beszélgethet egy osztálynyi diákkal, abból mindkét fél csak profitálhat. Az előadásból 11 éve működő projekt született, 2020-ban 12 fős előadói csapattal dolgoztunk.

A program nem csupán az értékrendjüket most alakító fiatalok és diákok számára hatásos, de munkahelyi közösségekben szerzett tapasztalataink szerint felnőttek számára is.

A HÁROM FŐ PROGRAMELEM

RENDAHAGYÓ OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA/ INTERAKTÍV ELŐADÁS

Az előadás első harmadában hajléktalanságban érintett moderátorral vezetünk beszélgetést a résztvevőkkel előítéleteik és tapasztalataik megismerése céljából, és emberi jogi, társadalmi és gazdasági háttérinformációkat adunk hazai és külföldi viszonylatban. Ezután egy női és egy férfi érintett őszintén beszél otthonlanságának körülményeiről, érzelmi megrázkódtatásairól, jelenlegi helyzetéről, terveiről. A program harmadik részében érzékenyítő szituációs játékokra is sor kerül, amelyben a résztvevők játékos formában élhetik át a hajléktalansággal gyakran párosuló helyzeteket, diszkriminációt. A hallgatóság tagjai frissen utcára került hajléktalanként szerezhetnek benyomásokat, miközben a tapasztalati szakértők képviselik a többségi társadalom különféle résztvevőit (házaspár, rendőr, szociális munkás stb.).

KÖZÖSSÉGI EBÉD/VACSORA

Egy-egy közösség (osztály, munkahelyi vagy baráti csoport) tagjai terített asztalnál együtt étkeznek. Minden asztalnál egy-egy hajléktalanságot megtapasztalt ember a vendég, akivel az asztaltársaság beszélgethet. A Közösségi Ebéd szolgáltatást javasoljuk jótékonyasági rendezvények, tolerancia napok programjaként.

ÉLŐ KÖNYVTÁR (ld. a Divadlo bez Domova Élő Könyvtár szolgáltatásának leírását a 6-7. oldalon)

Az Élő Könyvtár „könyvei” olyan emberek, akik előítéletekkel és sztereotípiákkal gyakorta szembesülő csoportokat képviselnek, gyakran diszkrimináció és társadalmi kirekesztés áldozatai. A mi könyvtárunkban olyan „könyveket” kölcsönözhetnek, amelyek lakásszegénységben élő sorsokat mutatnak meg. Egy hajléktalan emberrel

FOTÓK: Fedél Nélkül + Nagy László + Jóború Adél + Markosov Sergey + Németh András Péter

párban vagy kiscsoportban történő beszélgetés során lehetőség nyílik mélyebben megérteni e sorsokat, melyeknek egyéni és társadalmi összetevőiről egyaránt képet kaphatnak az olvasók.

A bevont hajléktalan előadók javarészt a Fedél Nélkül utcalap jól bevált és aktív lapárusai közül kerülnek ki, valamint A Város Mindenkié hajléktalan érdekvédelmi csoport aktivistái közül. A szociális munkás segítséget az utcalap munkatársa adja, valamint az esetenként meghívott szakemberek.

A program alapgondolata, hogy a hajléktalan emberek legyenek a kezdeményezői a társadalmi párbeszédnek. Mivel az érintettek képzetten és hitelesen tudják képviselni az előadáshoz szükséges egyéni és társadalmi, valamint a szakmai háttértudást is, a program az irányításukkal és a szervezésükben valósul meg. A szociális munkást, illetve a háttérszervezet eszköztárát és kapcsolatrendszerét csak támogatásul hívják a cél eléréséhez.

A program folyamatosságához és fejlesztéséhez nagyban hozzájárulnak a havi találkozók, az előadói klubok. Ezeket az ötletgazda tapasztalati szakértő és egy szociális munkás irányítja, de teljesen demokratikusan működik. Itt ismerjük meg egymás élettörténeteit, itt zajlik a képzés, a feladatok ütemezése, az új tervek megvitatása. Az előadások alkalmával, de a klubokon tapasztalt elfogadó és támogató légkör miatt is a személyes önértékelés és kompetenciaérzés nő, s egymás élettörténetének megismerése és a közös előadásokon szerzett élmények hatására igazi közösséggé kovácsolódnak a klubtagok.



TERVEZÉSTŐL A MEGVALÓSÍTÁSIG

TERVEZÉS:

Egy érintett felkészítése, iskolába indítása nem igényel semmi mást, csak elköteleződést, lehet például egy szociális munkás és ügyfele közti folyamat része. Ahogy nő a program, úgy nő a munka-, költség- és infrastruktúra igénye.

A háttérintézmény erőforrásait közvetítő és az előadókat személyesen és csoportként is segítő szociális munkásból elég lehet 1 fő is.

Ha hosszú távú működésben gondolkodunk, akkor az első feladat egy elkötelezett tapasztalati szakértő keresése. Egy hiteles tapasztalati szakértő további társakat tud képezni azokból, akik alkalmas jelöltnek tűnnek történetük, kommunikációjuk, életeseményeik feldolgozottsági szintje alapján. Ha van 4-6 fő, aki hitelesen tud fellépni, következhet az iskolák megkeresése, esetleg – bátrabbaknak – cégeké is.

A moderátorként működő tapasztalati szakértő esetében fontos, hogy személyes történetének hiteles és érzelmileg uralt, időbeli kereteket is tartó előadásán túl a hajléktalanság helyzetéről is képet tudjon adni, az összefüggésekre érzékenyen és nemzetközi viszonylatban egyaránt.

MEGVALÓSÍTÁS:

Lelki és szociális támogatás: Az önkéntes társadalmi munka egyfajta luxus a hajléktalan emberek változó életkörülményei közt, fontos támogatni őket egyéni szociális és lelki jóllétükben egyaránt, hogy idejük és motivációjuk is meglegyen. Az előadó lakhatási helyzete, egészségügyi, mentális és lelki állapota a program folytonosságát, tervezhetőségét és minőségét egyaránt befolyásolja.

A szociális munkás és otthonatlan előadók viszonyában fontos a bizalom, a hierarchikus működés elvetése, a program első kézből jellege miatt a szerepkörök rugalmas, de megegyezésszerű körülhatárolása.

Az előadók egymás közti egyenrangúsága szintén fontos, hogy mindenki a képességeinek és aktivitásának függvényében pozitív visszajelzésre, megerősítésre számíthasson a másiktól.

A tapasztalati szakértő soha nincs készen, képzése folyamatos – ideális esetben egymástól tanulnak a tagok és közösséggé formálódnak.

Fontos a visszajelzés: az előadásokon történeteket csoportosan, szükség esetén egyénileg is legyen mód megbeszélni, feldolgozni. Mind az egymással való együttműködés, mind a résztvevők reakciói tekintetében felmerülhet az igény, melyet észre kell venni.

Fontos a demokratikus működés, a közös cél – az érzékenyítés – folyamatos követése, s a neki megfelelő empátikus, nem kirekesztő, nem ítélkező hozzáállás minden új tagunkhoz.

A hitelesség a legfontosabb, nem a makulátlanság!



EREDMÉNYEK

A program folyamatosan arra sarkallja mind az érintetteket, mind pedig a támogató alapítvány munkatársait, hogy napi szinten gyakorolják az egyenrangú és egymás kompetenciáit tisztelő szakmai és emberi kapcsolatot, osszák meg nézőpontjaikat, gondolkodjanak közösen. A társadalomérzékenyítő program hitelessége és szakmai felkészültsége, s a mára elért népszerűsége az érintettek, a hajléktalanság problémájának és az Alapítvány megítélésének egyaránt nagyon jót tesz. Fontos kiemelni, hogy a programban az otthonatlan emberek szolgáltatást nyújtanak, adnak, és ez a szerep önmagában pozitívan támogatja külső és saját megítélésüket egyaránt. A programmal olyan célcsoportokat is elérünk, amelyek tágtíják látókörünket és lehetőségeinket. A fiatalok értékrendjének alakításában való aktív részvételünk, valamint a for-profit szférával való kapcsolattartás felelősség és lehetőség is.

Az EKH program 10 éve alatt 133 előadóval 632 előadást valósított meg 232 különböző meghívó intézményben. Eddig több mint 16.000 diákot és felnőttét értünk el.

VISSZAJELZÉSEK

Résztevőktől: „Azt vártam, hogy idejön négy ember, és meggyőznek minket arról, mindenképp támogassuk az alkoholista hajléktalanokat, akik az utcán lébecolnak. De nagyon nem ez történt.” — Zsiga, egy „elért” diák.

Megvalósítóktól: „A legjobb az egészben az, hogy nem hiába megyünk az iskolákba, értelme van annak, amit csinálunk, ez általában már a rendhagyó osztályfőnöki óra után kiderül, sokan maradnak, ha tehetik, kicsit beszélgetnek velünk, van, aki szó nélkül átöleli valamelyikünket. Ezért érdemes ezt csinálni.” — Gede Márton, tapasztalati szakértő, előadó.

Sajtó: „Nekem mint külső szemlélőnek is sokat adott ez a néhány óra, holott jó néhány korábbi cikkben foglalkoztam már fedél nélkül élőkkal, így nagyjából képből vagyok, hogy milyenek a körülményeik. Akinek viszont mindez teljesen új, valószínűleg még emlékezetesebb volt a program. Az biztos, hogy ilyen kreatív, nem szokványos és szájbarágós módszerekkel lehet a legtöbbet tenni a toleranciáért.” — Láng Dávid, forrás: <http://www.szeretlekmagyarorszag.hu/egy-orara-hajlektalanok-lettek-a-budapesti-iskolasokbol/>





MIQUEL, 15 ÉV AZ UTCÁN

KI: Miquel Fuster/Juan Lemus

CÉLOK: Érzékenyítés első kézből szerzett tapasztalatok segítségével

CÉLCSOPORT: Internethasználók, nagyközönség

RÉSZTVEVŐK: Miquel Fuster, Juan Lemus

MIKOR: 2007 decemberétől máig

HOL: Barcelona

WEBOLDAL: www.miquelfuster.com

MENNYIRE NEHÉZ MŰKÖDTETNI: 4

MEDDIG MŰKÖDHET: Ameddig a társ képes és hajlandó csinálni

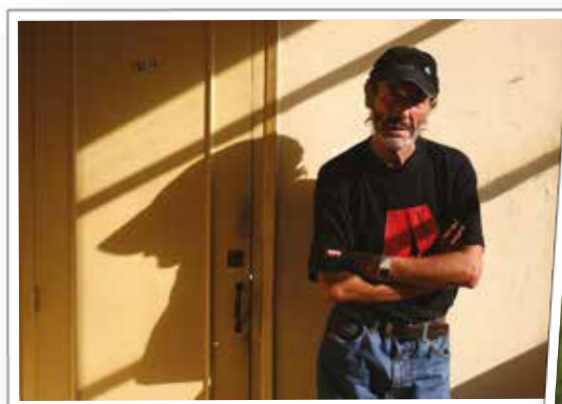
A BEVONHATÓ SZAKEMBEREK SZÁMA: Minimum egy, maximum három.

A BEVONHATÓ TAPASZTALATI SZAKÉRTŐK SZÁMA:

Ahányan szeretnének részt venni modellként vagy referenciaként.

A MINIMÁLISAN SZÜKSÉGES BEFEKTETÉS ÖSSZEGE:

2500 euró kezdésnek, 600-1000 euró évente



IDÉZET

„AZ ÉLETEMBŐL TIZENÖT ÉVET TÖLTÖTTEM AZ UTCÁN, AHOL AZ EGYETLEN – VALÓ IGAZ, ISTENTELÉN – ŐRANGYALOM AZ ALKOHOL VOLT.” – Miquel Fuster

LEÍRÁS

A hajléktalanság veszélyeinek bemutatását célzó projektünk két okból készült: hogy megismertessük azokat a komplex körülményeket, amelyekkel egy utcán élő ember rendszeresen szembesül (és a még komplexebb kérdéseket, amelyekkel a hajléktalanság legyőzése után találkozunk), és hogy az Arrels asszisztálásával ösztönözzük a résztvevőket.

Azoknak, akik megtapasztalták, milyen hajléktalannak lenni, de később elértek egy minimális stabilitást, alapvető problémává válik, hogy mit kezdjenek az idejükkel. Felépülési folyamata során Miquel Fuster azt javasolta a szociális munkásának, hogy ahelyett, hogy a kormánytól kapott pénzügyi támogatáshoz szükséges művészeti és kézműves tanfolyamokra járna, azt kellene tennie, amihez a legjobban ért – rajzolni és festeni. Mielőtt az utcára került volna, Miquel illusztrátorként dolgozott a Selecciones ilustradas nevű, svéd és angol kiadókkal dolgozó ügynökségnek. Az élete akkor fordult rossz irányba, amikor elvált, a háza leégett, és a képregények iránti kereslet csökkenni kezdett a videójátékok növekvő népszerűsége miatt. Amíg az utcán élt, folytatta a festést, és a műveket a barcelonai turistáknak adta el. 2007-ben Miquelt meghívták, hogy működjön együtt az Arrels kommunikációs csapatával, és ossza meg a hajléktalanságról és a szegénységről szerzett személyes tapasztalatait. Kezdetben arra kérték, hogy az alapítványt látogató diákcsoportokkal (évente kb. 4200 fő) ossza meg a tapasztalait. Ezután azzal bízták meg, hogy illusztrálja az Arrels alapítvány tagjainak és adományozóinak havonta kiküldött hírlevél egyik rovatát. A rajzainak és szövegeinek kiváló minősége adta az ötletet, hogy egy olyan szabad teret teremtsenek számára, ahol ki tudja fejezni magát a művein keresztül. Létrehoztak egy blogot Miquel, 15 év az utcán: egy blog a festészethez való visszatérésről címmel, amelyben megoszthatta élményeit, és megmutathatta a munkásságát. Miquel a blogon első kézből ismerteti az utcai élet tapasztalatait: a bántalmazást, a diszkriminációt és az érzéketlenséget. Ír ezenkívül más hajléktalankok nehézségeiről, tragédiáiról is, akikkel együtt borozott vagy egy menedékhelyen osztozott. Olyan emberekről, akik hozzá hasonlóan soha nem tudták volna elképzelni, hogy végül az utcán fognak kikötni. Nehéz hallani ezeket a történeteket, de őszintén beszél róluk. Munkája felkeltette a Glénat Kiadó figyelmét, és 2010-ben kiadták a blog alapján készített első képregényt Miquel, tizenöt év az utcán címmel. A regényt felkapta a média. Gyakorlatilag az összes újság interjút készített a szerzővel, és számos rádió- és tévéműsorba is meghívták. A barcelonai képregény-konferencián elnyerte a legjobb, spanyol szerző által készített alkotásért járó közönségdíjat.

A következő évben a Glénat kiadta Miquel második regényét, amelynek a címe Miquel, tizenöt év az utcán: Sírni fogsz, ahol senki sem lát, és nem sokkal utána megjelent a harmadik kötet is, Miquel, tizenöt év az utcán: Barcelona nélkülem címmel.

Miquel folytatni akarta az írást, de a kiadó becsődölt a gazdasági válság miatt. 2016-ban az eredeti szerkesztő, Félix Sabaté javasolta egy antológia összeállítását Miquel munkásságából, amely abban az évben meg is jelent Miquel összes művei, tizenöt év az utcán címmel.

2012 és 2015 között Miquel együttműködött a 20minutos nevű újsággal, és kéthetente, majd később csak havonta grafikákat készített nekik. A városhoz és az utcai emberekhez kapcsolódó témákat választott (utcai előadók, bűvészek, prostituáltak stb.), az ő problémáikról írt (antiszociális viselkedés, bizonytalan munkahelyzet), és minden ebben a témában írt cikkhez odatette a saját rajzait is. Ezzel extra pénzt is tudott keresni.

A képregényekkel együtt Miquel beszámolója iránt a barcelonai egyetem szociális munkás kara és más spanyolországi egyetemi karok (La Coruna, Cuenca, Madrid) is érdeklődtek. Meghívták képregény-konferenciákra (Navarra, Zaragoza, Mallorca), művészeti fesztiválokra (Pistoia, Italia 2012), írói konferenciákra (Segovia, 2016), és más szervezetekhez is, ahol felkérték beszédek tartására (ACCEM, Madrid 2013; Cruz Roja Galicia, Santiago Compostela, 2019). Munkásságát bemutatta egyéni kiállításokon (Facultad de bellas artes, Universidad de Barcelona, 2015; Galeria Si-cart, Vilafranca 2017) és kollektív kiállításokon is (Reial Cercle Artístic de Barcelona, 2015).

Miquel számos beszédet tartott általános és középiskolás diákoknak, valamint cserkészcsapatoknak is, mert szeretné felhívni a figyelmet az ehhez hasonló problémákra. „Ha nem tenném – mondja – akkor ez a tizenöt év időpocsékolás lett volna. Remélem, hogy a tapasztalataim megosztásával legalább értelmet szerzek nekik.”



A TERVEZÉSTŐL A MEGVALÓSÍTÁSIG

A megtervezés elég egyszerű. A műalkotás bemutatásának helyszínéül szolgáló domain vagy weboldal mellett szükség lesz egy számítógépre, szkennerre vagy fényképezőgépre, illetve rajz- és festőkellékekre, jegyzetfüzetre stb.

A folyamat

1. Határozza meg, és sorolja fel azokat a témákat, amelyekkel a művészek foglalkozni kívánnak. Ez magában foglalhat személyes élményeket, amelyeket el akarnak mesélni és illusztrálni szeretnének, illetve más, a hajléktalansághoz kapcsolódó témákat (magas megélhetési költségek, hajléktalan emberek lenézése).
2. A sorozat vázlata. Ha a művész reálsan akarja ábrázolni a történetet, fényképeket lehet készíteni azokról a helyekről, ahol az események történtek, és azokról az emberekről, akikkel megismerkedett.
3. A fényképek szerkesztése és nyomtatása a művész kérésére.
4. Rajzok a művésztől.
5. A kész mű szkennelése és online közzététele.
6. A projekt népszerűsítése online platformokon, nyomtatott formában (magazinok, szórólapok), közösségi médiában, hírlevél útján stb.

Nagyon spontán módon kezdődött. Reggelente együtt kávéztunk, és Miquel sok történetet mesélt a hajléktalanság során szerzett tapasztalatairól és a korábbi életéről. Szüksége volt rá, hogy elmesélhesse a történeteit, és ezek által akaratlanul is felhívta a figyelmet egy sor olyan kérdésre, amelyekkel nagyon sok hozzá hasonló sorsú ember találkozik. Miért is ne mutassa be ezeket a történeteket a képességei segítségével? Ezért úgy döntöttünk, hogy csinálunk neki egy blogot. Kezdetben csak egy kép vagy festmény volt, némi szöveges magyarázattal. Néhány nap rajzolás és írás után Miquel megjelent a munkája gyümölcseivel, hogy beszkenneljük és közzétegyük a blogon. Voltak viszont olyan történetek, amelyeket nem lehetett egy képben elmagyarázni. Ilyen volt például, amikor fiatalok támadták meg Barcelona kikötői területén. Kávészakóban kezdett el papírszalvétákra rajzolni, és így jött az ötlet, hogy a történeteket matricákkal képregényekkel magyarázza el. Elkezdett jegyzeteket írni, és készített egy vázlatot a témáról, a szalvétámatricák sorrendjéről, és megkért, hogy csináljak pár fotót, amelyeket referenciaként használhatna a rajzaihoz. Több fotósorozatot készítettünk, amelyeket a szerkesztési folyamat után a Miquel által kért méretűre nyomtattunk. Ez volt az első sorozata annak, amiből később három képregény lett.

MEGVALÓSÍTÁS

A résztvevőket teljes mértékben támogatni kell, különösen akkor, amikor nehéz témákról beszélnek. A résztvevőknek tudniuk kell, hogy nincsenek egyedül, és teljesen szabadon választhatják meg, hogy milyen témákról akarják megosztani a tapasztalataikat, milyen problémákról tudnak komfortosan beszélni. Fontos, hogy élvezzük az alkotás folyamatát, és fogadjuk el a hibákat. Lehet, hogy a határidőket nem tartják be a mindennapi élet nehézségei miatt, de ha rugalmasak vagyunk, akkor jobb eredményeket érünk el. A folyamatot, amennyire csak lehet, meg kell könnyíteni a művész számára.

EREDMÉNYEK

A tevékenység eredményei nagyon különbözőképpen értelmezhetők. Például, amikor Miquel a képregényt rajzolta, meghívott pár drogfogasztót, hogy modellként jelenjenek meg a regényben, amitől nőtt az önbecsülésük, mert figyeltek rájuk, érdeklődtek a történeteik iránt. Miquel tapasztalatai arra ösztönöztek minket, hogy másokat is meghívjunk a kommunikációs csapatba, hogy mondják el a történeteiket, különösen az iskolások számára. Nehéz megmondani, hogy a projekt 12 éves működése során mennyi embert sikerült elérnünk, de az biztos, hogy legalább több ezret. Jelenleg (2020. október) Miquelnek két új előadása van megszervezve (az egyik egy design iskolával, és a másik online, a párizsi egyetem spanyol hallgatóival). Egy volt hajléktalan története megváltoztatja a diákok hozzáállását a témához, nem csak a Barcelonából származókéét. Miquelt meghívták művészeti fesztiválokra, valamint spanyol és olasz egyetemekre, hogy előadást tartson. Néhány Arrelsnél dolgozó szakember utazhatott is Miquellel.

Az a tény, hogy egy ember a művészete révén osztja meg a tapasztalatait a hajléktalanságról, megragadta a média figyelmét is. A tévében leadott interjú, amellett, hogy felbátorítja az interjúalanyt, új közönséggel ismerteti meg a történetét, és növeli a partnerek és adományozók számát is.

Pénzügyi szinten az alapítvány megszerezte a kötetek kiadásából származó bevétel egy bizonyos részét, és a könyvek értékesítéséből is profitált.

VISSZAJELZÉSEK

A résztvevőktől: „Hálás vagyok a blogért és a képregényekért, a platformért az Arrels munkájának és küldetésének megismertetéséhez, hogy segítenek azoknak az embereknek, akik próbálnak felébredni az őket továbbra is nyugtalanító rémálomból.” (Miquel Fuster)

A megvalósítótól: „Miquel hangja és munkája erőteljesebben éri el az új közönségeket, mint arra bármely szervezet képes lenne. Tapasztalatból beszél, és története felébresztik az empátiát az emberekben.” (Juan Lemus)

A médiától: „Miquel munkája bemutatja az apátiánkat és a közönyünket azok iránt, akik elvesztettek mindent. Ez a mi kollektív, társadalmi és emberi kudarcunk” (Manuel Barrero, Tebeosfera, 2010)

„A magány, amelyet egyes képek ábrázolnak, mélyen megéri az olvasót.” (Lidia Penelo, Público, 2010)

ÚJSÁGOK: https://elpais.com/sociedad/2013/10/16/actualidad/1381950207_945430.html, <https://www.lavanguardia.com/vida/20191130/471961546355/dormir-en-la-calle-en-alerta-constante.html>, <https://www.lavanguardia.com/vida/20100430/53917172391/cuando-eres-indigente-causa-mas-dolor-la-compasion-que-el-desprecio.html>, <https://xarxanet.org/social/noticies/miquel-fuster-el-fred-es-horrible-se-t-posa-dins-i-et-torna-boig-nomes-te-una-peculiaritat-que-et-treu-la-por>, https://cat.elpais.com/cat/2016/04/01/catalunya/1459496442_986916.html, <https://www.elperiodico.com/es/onbarcelona/a-la-ultima/20190405/barcelona-en-vinetas-7388461>, https://www.lavozdegalicia.es/noticia/santiago/2019/10/17/miquel-fuster-dibujante-calle-mundo-luz/0003_201910517C3995.html
RÁDIO: <https://miquelfuster.com/2016/08/10/entrevista-en-el-programa-hoy-por-hoy-de-la-cadena-ser/>
TV: <https://www.rtve.es/alacarta/videos/linformatiu/entrevista-linformatiu-cap-setmana-miquel-fuster-va-viure-15-anys-carrer-explica-seva-experiencia-comic/3699065/>, <https://www.rtve.es/alacarta/videos/vespre-a-la-2/vespre-2-miquel-fuster/3599765/>, <https://www.rtve.es/alacarta/videos/tenemos-que-hablar/tenemos-hablar-miquel-fuster-pasado-15-anos-viviendo-calle/1842130/>

ERROR FESZTIVÁL – HAJLÉKTALAN SZÍNHÁZAK NEMZETKÖZI FESZTIVÁLJA



KI: Színházi csoportok és művészek, akik tapasztalatot szereztek a hajléktalanságban vagy más hátrányos helyzetű csoport tagjaként.

CÉLOK: Teret adni művek prezentálásának, megosztásának, inspirálódásnak, az előadóművészet elsajátításának, annak érdekében, hogy egyébként „láthatatlan” embereknek hangot adjunk.

CÉLCSOPORT: A legszélesebb nagyközönség, szakmabeliek, hajléktalanok, egyéb hátrányos helyzetű emberek

RÉSZTVEVŐK: Szereplők/színészek/színésznők – jelenleg is hajléktalan vagy régebben hajléktalanként élő emberek, egyéb hátrányos helyzetű emberek, akiket színházzsakai szakemberek segítenek.

MIKOR: Évente – November utolsó péntek-szombatján

HOL: Palace Pisztory – Štefánikova 25, Pozsony, Szlovákia

WEBOLDAL: www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/FESTIVAL_ERROR.html

MENNYIRE NEHÉZ MŰKÖDTETNI: 3

MEDDIG MŰKÖDHET: Reméljük, még sok-sok évig.

A BEVONHATÓ SZAKEMBEREK SZÁMA: 5-15

(szervezés, koordinálás, rendező, dramaturg, PR szakember, pénzügyi menedzser, tolmács, tervező grafikus, fotóriporter, videós, idegenvezetők a meghívott társulatok mellé stb.) Ez nagyban függ a körülményektől és a pénzügyi lehetőségektől (saját szervezethez tartozó stábtagnak, önkéntesek száma, pénzügyi keret stb.) Néhány munkatársunk egész évben ezzel a rendezvénnyel foglalkozik, néhányan csak a közvetlen előkészítéskor csatlakoznak, míg mások csak a rendezvény ideje alatt segítenek. Néhány fő akár több területért is felelhet, több szerepben is dolgozhat.

A BEVONHATÓ TAPASZTALATI SZAKÉRTŐK SZÁMA: 5 vagy több

A MINIMÁLISAN SZÜKSÉGES BEFEKTETÉS ÖSSZEGE: nemzetközi rendezvény, legalább 3 ország és 30 résztvevő személy bevonása esetén: minimum 10.000 Euró



IDÉZET

„KIVÁLÓ ALKALOM, HOGY A SZÍNHÁZMŰVÉSZET ÁLTAL ÉVENTE
EGYSZER VILÁGOSAN MEGTAPASZTALJUK: A MŰVÉSZET
MINDENKI SZÁMÁRA NYITVA ÁLL, AZ ÉLET BÁRMELY
TERÜLETÉRŐL JÖN IS AZ EMBER.” – Patrik Krebs, a Divadlo bez domova

LEÍRÁS

Az ERROR-t, a Hajléktalan Színházak Nemzetközi Fesztiválját 2006 óta szervezi a Divadlo csapata. Alapcélunk az volt, hogy találkozó helyszínt teremtsünk a hajléktalan színházi társulatok számára. Olyan helyszínt, ahol a különböző országok társulatai tapasztalatokat cserélhetnek, és előadásait nagy közönség előtt is bemutathatják.

Csak nagyon kevés hajléktalan társulat létezik a világon, és a színészeink között nemcsak hajléktalan, hanem más módon hátrányos helyzetű emberek is vannak. Meghívunk olyan társulatokat is, melyek tagjai sérülékeny csoportokból vagy marginalizált környezetből érkeznek, például volt elítélteket, korábban a szexiparban dolgozó, Down-kóros vagy halláskárosult embereket, árvákat, nehéz környezetből jövő gyerekeket és kamaszokat stb.

Fesztiválunk évente egyszer lehetőséget biztosít arra, hogy találkozhasson e kivételes nemzetközi színházi közösség. A fesztivál közönségének pedig arra, hogy olyan társulatokat, olyan előadásokat láthasson, melyek megtekintésére egyébként alig van lehetőség. A fesztivál látogatói a megszokotthoz képest teljesen más megvilágításban és szerepkörben láthatják a sérült, hátrányos helyzetű embereket. A fesztivál előadásait megtekintő, hátrányos helyzetű emberekkel dolgozó szakemberek pedig inspirációt gyűjthetnek, ami újabb társulatok létrejöttéhez vezethet.

Fesztiválunkon rendszeres vendégeink a cseh, a magyar, a lengyel, a szlovén és a szlovák társulatok, továbbá az elmúlt években felléptek finn, spanyol, norvég, portugál, holland, török és még számos más országból érkező társulatok is.

Már a kezdetektől kíváncsiak voltunk, hogy a közös kreatív munka milyen lehetőségeket rejt magában, tanulni akartunk és ihletet gyűjteni. Hamarosan azonban rá kellett jönnünk, hogy semmiféle szakirodalom, szakmai információs anyag nem létezik a hajléktalanokkal végzett színházi, művészi munka tekintetében, amivel az igényeinket, kíváncsiságunkat kielégíthettük volna.

Több szempontból is úttörő munkát végzünk, gyakorlat közben tanulunk. Fontos kezdőpont volt, amikor először találkoztunk a prágai – azóta már nem létező – Ježek a Čížek cseh társulattal. A következő évtől új hagyomány született: 2006-tól minden év novemberének utolsó péntekjén és szombatján meghívunk külföldi színházi társulatokat, és megszületett az ERROR fesztivál.

A Visegrád Alapítvány már a kezdetektől kulcsfontosságú partnere és támogatója volt a fesztiválnak, amelyet azóta is folyamatosan segítenek, hogy az konferenciával és egyéb eseményekkel kiegészülve színvonalas rendezvénné válhasson. Mivel számos európai projektet futtatunk – a legtöbbet az Erasmus+ részeként –, a fesztivál szükség szerint bővül egy nagyobb konferenciával, workshopokkal, előadásokkal stb.

A résztvevő színházi társulatokat mi hívjuk meg és látjuk vendégül. Mi biztosítjuk a fesztivál helyszínét, a technikai hátteret, a szállást, étkezést és mindent, ami az előadásokhoz szükséges. A partner társulatoknak csak az utazásuk költségét kell állniuk, ami számukra így is jelentős kiadás lehet, ezért szükség esetén erre is tudunk támogatást nyújtani.

A rendezvény kétnapos. Péntek délután általában 3-4 előadás kerül színpadra. Az ERROR konferenciát szombat délelőtt rendezzük meg, amely után 5-6 előadást tartunk meg a délután és az este folyamán.

A programot a társulatok igényeihez próbáljuk igazítani, például péntek estére a „könnyedebb” darabok kerülnek, vagy azok a társulatok, melyek már kiismerik magukat

nálunk. A péntek esti utolsó darab a saját produkciónk. Szombaton több idő jut színpadra állítani a bonyolultabb, időigényesebb, több előkészítést igénylő produkciókat.

A társulatok gyerekbarát előadásait – ha van ilyen – szintén délutánra tervezzük be.

A konferencia a program kiemelkedően fontos része, amelyre a társulatok vezetőit és a szakmai stábokat hívjuk meg. Mindenkit bemutatunk, aki a hajléktalanokkal vagy más hátrányos helyzetű csoportokkal dolgozik, és lehetőséget biztosítunk nekik, hogy röviden ismertessék a munkájukat. A konferencia szintén fontos eleme jövőbeni projektek tervezése, partnerek keresése és hasonló projektekről való tájékoztatásnyújtás. Szerteágazó tapasztalatcserére is lehetőség nyílik, például forrásszerzés, adománygyűjtés, nemzetközi szervezetek támogatási lehetőségei témában, pl. Erasmus+, Creative Europe, a Visegrádi Alap és mások.

Néhány további javaslatunk a gyakorlati megvalósítást illetően:

Olyan helyen tartsák a rendezvényt, amelyet teljesen kontrollálni tudnak (saját épület, termék, vagy olyan helyszín, ahol ugyanabban az időben nincs másik rendezvény).

Hosszútávon együttműködő partnerekkel, beszállítókkal dolgozzanak (technikai háttér, szállás, étkeztetés).

Olyan művészeket hívjanak, akik ismerik a részvétel feltételeit.

Egyszerre csak kevés új társulatot hívjanak meg – így azok könnyebben tudnak beilleszkedni, a következő években feltehetőleg jobban a helyszínhez illő előadásokat fognak hozni (olyat, amelyet a nemzetközi közönség jobban ért, könnyebb a színpadra állítani a fesztivál technikai helyszíni lehetőségei között).

A szállás a rendezvény helyszínétől gyalogos távolságban legyen.

Minőségi ételt szolgáltatassanak, lehetőség szerint a rendezvény helyszínén.

A reggelit a szálláson, míg az ebédet, vacsorát a rendezvény helyszínén biztosítsák, megelőzve, hogy a résztvevők eltévedjenek. Tanácsos a vacsorát is két részre osztani: az első fogás (pl. leves) után tartani egy előadást, ezt követően tálalni a második fogást.

Minden társulatnak – különösen a friss résztvevők esetén – szüksége van egy csoportvezetőre, aki minden gyakorlati kérdésben segít, illetve tolmácsol.

Létfontosságú, hogy a rendezvénynek legyen pénzügyi szponzora.

Ha megtehetjük, vonjunk be több támogató-rendező szervezetet: önkormányzatokat, oktatási intézményeket, művész aktivistákat, hajléktalanokkal foglalkozó NGO-kat.

Az egész fesztivál idejére az alkoholtól való szigorú absztinencia szabály vonatkozik mind a résztvevőkre, mind a látogatókra.

Szintén fontos szempont, hogy több támogatót, pl. helyi politikusokat, döntéshozókat vonjunk be a rendezvénybe, hogy pontosabban megismerhessék a hajléktalanok vagy más rászorulóknak tényleges igényeit. A művészeti, interperszonális, kulturális társadalmi problémák más-más fajta válaszokat adnak erre a mély problémára. Az is fontos, hogy ráirányítsuk a figyelmet a project edukációs és érzékenyítő aspektusaira, mert ezáltal új módszer születhet a diákok, szociális vagy hasonló területen dolgozók bevonására. Ők ebben az új környezetben és kontextusban tapasztalhatják meg, ahogy ezek a hátrányos helyzetű emberek egy újfajta, aktív szerepben kifejezik magukat, és megfogalmazzák igényeiket, szükségleteiket.

A TERVEZÉSTŐL MEGVALÓSÍTÁSIG

TERVEZÉS:

A rendezvény előkészítése teljes idejű állást igényel, és egy éven át tartó folyamatos munka, amely az előző rendezvény értékelésével kezdődik. A bevonható szakemberek száma több tényezőtől és az aktuális elérhetőségtől függ (a szervezet munkavállalóinak száma, önkéntesek, pénzügyi keretek stb.) Néhányakat egész évben bevonnak, néhányan az előkészületekkel kezdenek, mások pedig a fesztivál alatt. Előfordulhat, hogy egyeseknek több felelőssége és feladata van.

Állandó kapcsolatot tartunk fenn más társulatokkal, szervezetekkel, és ahol csak lehetséges, új résztvevőket próbálunk meghívni. Le kell foglalnunk a színház épületet, pályázatokat írunk (a Visegrádi Alap a legfőbb támogatónk, de további helyeken is pályázunk). Különösen oda kell figyelni az érkező társulatok számára a szállásfoglalásnál és a catering szolgáltatás megrendelésénél. Előre tervezzük meg a csapattagok között a munka szétosztását, hogy maradjon elegendő időnk a legintenzívebb szakaszban, a fesztivál előtti 2-3 hónapban.

Ismernünk kell a résztvevő társulatokból érkező tagok pontos számát, a csoportok előadásainak az igényeit. Pontos ütemtervet kell készítenünk az egész fesztivál időtartamára. Összegyűjtjük, lefordítjuk és előkészítjük a kapott szövegeket, információkat a fesztivál poszttereihez, szórólapjaihoz, meghívóihoz, információs füzetekének grafikai tervezéséhez, kinyomtatásához. A fesztivál előtt erős marketing- és PR-munkába kezdünk, sajtóanyagokat adunk ki, TV-ben, rádiócsatornákon stúdióbeszélgetésekben harangozzuk be a fesztivált, megjelenünk a sajtóban.

Tapasztalatunk szerint jó, ha állandó kapcsolatot tartunk fenn a minőségi szálláshelyekkel és catering szolgáltatókkal.

MEGVALÓSÍTÁS:

Egy nemzetközi fesztivál megszervezése és lebonyolítása során számos váratlan és megjósolhatatlan probléma, helyzet felmerülésével kell számolnunk. A hajléktalanokkal és hátrányos helyzetűekkel dolgozó társulatok maguk is több problémával szembesülnek, miközben színpadra állítják az előadásokat, és előkészítik a fesztiválra utazásukat. Rugalmasnak kell lennünk, késznek kell állnunk rá, hogy az igényeikhez alkalmazkodva változtassunk a programrenden. Rendelkeznünk kell vészforgatókönyvvel, hogy szükség esetén más programokkal tudjunk pótolni egy kieső előadást. Különösen fontos, hogy egész éven át folyamatosan kapcsolatban álljunk a résztvevő színházi társulatokkal és szakemberekkel. Érdemes kisebb léptékű rendezvényben gondolkodni.



EREDMÉNYEK

Egy nemzetközi fesztivál megszervezése komoly mérföldkő bármilyen szervezet, akár egy színházi társulat életében, és jelentős hatást gyakorol szervezőkre (szakemberek) és színészekre egyaránt. Mivel legtöbbször nincs hasonló rendezvény az országukban, ezért a fesztivál tapasztalatainak átadása kivételes, inspiráló és tanulási lehetőség.

A résztvevő szakemberek találkozhatnak külföldi szakmabeliekkel, megnézhetik egymás előadásait, produkcióit, és e találkozók jövőbeli együttműködések kezdőpontjaul szolgálhatnak. A fesztivál megrendezése és lebonyolítása során minden résztvevő rengeteg új ismeretre tesz szert, például a marketing, a PR, a szervezés vagy akár a fordítás, tolmácsolás szakterületén. Hasonlóan a szervezésben résztvevő színészek is rengeteg tapasztalattal gazdagodnak. Színházi berendezői, díszítői, takarítói, fordítói, catering munkát végeznek, megszólalnak a médiában. Évről évre alig várják, hogy találkozzanak a többi országból érkező „kollégáikkal”, és megnézhessek azok előadásait.

A szervezésben résztvevő szakemberek és színészek egyaránt honoráriumot kapnak a munkájukért, ennek mértéke a fesztivál által kapott támogatástól függ.

A fesztivál előadásai legtöbbször teltházások, a közönséget és a fesztiválon résztvevő, a szereplőtársaik előadásait néző résztvevőket nem különítjük el. A fesztivál előadásai ingyenesek, ezért azok megtekinthetők a szegény, nehéz sorsú emberek számára is. Amikor a közönség tagjai beszélnek a fesztiválról, általában a barátságos légkört dicsérik, legyen szó akár a színházteremről, akár a fesztivál más tereiről (pl. kávézó).

VISSZAJELZÉSEK

A résztvevő színházi társulatok, azok színészei számos alkalommal elmondják, hogy szeretnének visszajönni, újra részt venni a fesztiválon. Jópáran már előre beírják a naptárjukba november utolsó péntek-szombatját, a fesztivál időpontját. Mi, a szervezők, színházi munkánk elválaszthatatlan, hosszú távú részének tekintjük a fesztivált. Az ERROR fesztiválnak a médiában is jelentős a visszhangja. Riportok, interjúk készülnek, egyéb műsorok foglalkoznak a TV-ben, rádiókban, napi- és hetilapokban, magazinokban, illetve az interneten.

„Az ERROR Nemzetközi Fesztivál műfajok, témák, résztvevők és nézők színes ötvöze. A kellemes babiloni kavalkád központja Pozsony, ahol mindenki mindenkivel megpróbált beszélni, miközben próbálta megérteni a másikat, legalább a fesztivál idején. Lehet, hogy csak az én érzem így, de a társulatok a mások iránti tiszteletet, toleranciát és a teremtés vágyát sugározzák. Mintha a színjátszás istenadta eszköze lenne a megértésnek.” Hana Strejčková fesztivál résztvevő, cseh nyelvről fordítva, publikálva az I love ERROR (3. szám) 2018. november 27-i számában Divadelno noviny címmel. (Online olvasható: <https://www.divadelni-noviny.cz/i-love-error-no-3>) „Azért hozták létre, hogy az egymást megérteni akaró, különböző országból érkező és különböző tapasztalatokkal rendelkező embereket összehozza. Igazán, igazán csodás! Otthon érzem magam, és a tanulásra is lehetőséget teremt.” Manfred Weule M.A. fesztivál résztvevő, az Adeventure Life szövője, ERROR 2016



WOHNUNGSLOSENTREFFEN HAJLÉKTALAN EMBEREK TALÁLKOZÓJA

KI: Hajléktalan vagy korábban hajléktalan emberek, segítők és meghívott vendégek

CÉLOK: Összehozni a hajléktalan embereket: ismeretátadás és kapcsolatteremtés elősegítése, programok és közös állásfoglalások kidolgozása, akciók és projektek kitalálása és megtervezése, sajtókapcsolatok és érdekérvényesítés megteremtése

CÉLCSOPORT: Hajléktalan vagy korábban hajléktalan emberek

RÉSZTVEVŐK: Hozzávetőleg 120 fő

MIKOR: 2016 óta július végén, a teljes héten át (vasárnaptól vasárnapig)

HOL: Németország különböző településein, jelenleg Freistatt (Alsó-Szászország) és Herzogsagmühle (Bajorország) településeken

WEBOLDAL: www.wohnungslosentreffen.de

MENNYIRE NEHÉZ MŰKÖDTETNI: 2

MEDDIG MŰKÖDHET: Amíg a hajléktalanság meg nem szűnik.

A BEVONHATÓ SZAKEMBEREK SZÁMA: 3-20 fő

A BEVONHATÓ TAPASZTALATI SZAKÉRTŐK SZÁMA: 60-120 fő vagy több

A MINIMÁLISAN SZÜKSÉGES BEFEKTETÉS ÖSSZEGE:

50.000 Euró/év minimálisan



IDÉZET

MINDEN MEGVÁLTOZIK, HA MEGVÁLTOZTATJUK! – A SZEGÉNYSÉG, MARGINALIZÁCIÓ, HAJLÉKTALANSÁG ÉS TEHETLENSÉG NEM TERMÉSZETI TÖRVÉNYEK!

LEÍRÁS

A hajléktalan emberek találkozájának ötlete és koncepciója egy interdiszciplináris teamtől (sok szakterületről jövő csapat) származik. A kezdeményező egy a hajléktalanokkal régóta foglalkozó aktivista, Jürgen Schneider volt, aki 2006-ban létrehozott egy honlapot (www.berber-info.de) hajléktalanoknak szóló információkkal, majd 2013-ban megalakította a szegények önszorgató egyesületét (www.armuttzwerk.de). A kezdeményezésben szerepet játszott még Frank Kruse is a Bethel Alapítványtól, aki a hajléktalanellátó intézmény vezetője Freistattban, ahol az első hajléktalan találkozó is rendezték. Peter Szyntka az Alsó-szászországi Diakónusoktól támogatta az ötletet, hogy a hajléktalan embereket részvételre biztassák, és új szempontként hozta a helyi közösségek szerveződését és szerepük erősítését.

Végül, de nem utolsósorban Stefan Schneider (www.drstefanschneider.de) Berlinből a szegényeket és hajléktalanokat érintő közösségi projektek létrehozásában szerzett tapasztalatait hozta magával.

A rendezvényünk kitalálásának több oka is volt. Egyrészt a hajléktalanságról szóló konferenciákra általában csak néhány kiválasztott hajléktalant hívnak meg, és ők is csak marginális szerepet kapnak. Másrészt újságírók és rádióriporterek, tv-stábok az utcán élő hajléktalanokat csak azzal a céllal keresik fel, hogy megállapításait és véleményüket a riportjukban felhasználhassák, különösen a karácsony előtti hetekben. Végül pedig jótékonyági szervezetek igen gyakran beszélnek a hajléktalanok nevében, anélkül, hogy kapcsolatban állnának velük. Mindezen jelenségek meglehetősen messze esnek a hajléktalan emberek érdekérvényesítésétől.

Igen hamar nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy létre kell hoznunk valamiféle saját keretet, ahol a hajléktalanok vagy volt hajléktalanok szerveződni tudnak, megoszthatják egymással a saját véleményüket, akciókat, projekteket tudnak véghez vinni. Néhány megbeszélés után kikristályosodott az elképzelés, hogy hívjunk meg csaknem 100 hajléktalant és volt hajléktalant („egy kritikus tömeget”) az összes németül beszélő országból és azokon túlról egy egyhetes találkozóra. Mindenki tudta, hogy egy olyan dologgal kísérletezünk, aminek a végkimenetele kiszámíthatatlan. Ahogy az is nyilvánvaló volt, hogy a nem hajléktalan szervezők nem határozhatják meg előre a találkozó kimenetelét, végeredményét.

Németországban számottevő hajléktalan találkozókat szerveztek 1929-ben („Vagabunden-Kongress”), 1981-ben („Berber-Treffen”) és 1991-ben („Kongress der Kunden, Vagabunden, Obdach- und Besitzlosen”). Az új elképzelés az volt, hogy három egymást követő évben is találkozót szervezzünk. Az volt a szándékunk, hogy a résztvevők azzal a tudattal találkozzanak, hogy a következő évben újra láthatják egymást.

A találkozókat különböző csatornákon hirdettük meg. Egyrészt az ismert hajléktalan közösségekben és ellátórendszereken keresztül, másrészt hajléktalan és volt hajléktalan barátaink segítségével a Koppenhágában alapított európai hajléktalan hálózatot, a HOPE-t (www.homelessineurope.eu) is bevontuk és meghívtuk, ahogy a „ARMUTSNETZWERK” hajléktalan és korábban hajléktalan tagjait is. Kitaláltunk egy nevet, „Wohnungslosentreffen” (hajléktalan emberek találkozója) és egy honlapot is létrehoztunk (www.wohnungslosentreffen.de), és poszttereket küldtünk szét a hajléktalanokkal dolgozó intézményeknek. Ezeket a szervezeteket megkértük, hogy az e-mail listáikon keresztül osszák meg az információkat. Azt kértük, hogy továbbítsák a meghívót a

hajléktalanoknak és támogassák őket, ha részt szeretnének venni a találkozón. Néhány esetben a szervező csoport személyesen is kiment rendezvényekre, és válaszolt a hajléktalan emberek kérdéseire, pl. az alsó-szászországi Hannover utcalapjának, az Asphalt terjesztőinek találkozóján. Ennek eredményeként ebből a társaságból három fő is részt vett az első hajléktalantalálkozón. A találkozó előtti hónapban számos kérdésre kellett válaszolnunk, például a nők biztonságával, vagy a szociális segítők, kísérők költségtérítésével kapcsolatban, illetve, hogy hozhatnak-e kutyát, stb.

Már a tervezés folyamán is nyilvánvaló volt, hogy a résztvevők nagyon szegények és nem lesznek képesek részvételi díjat, utazási, szállás- és étkezési költséget fizetni. A regisztráció online történt (ez több érdeklődő esetében akadályt jelentett), de más módon is elfogadtuk a jelentkezést (telefonon, levélben). Néhány esetben a jegyeket előre megküldtük. Az utazási költségeket általában megtérítettük. A szállást sátrakban és kempingágyakkal oldottuk meg, néhány ágy a vendégházban is rendelkezésre állt, bár ezek elosztása a következő összejöveteleken problémát okozott. A rendezvény helyszínének főkönyhája végezte a főzést, az étkeztetést, és néhány önkéntes segédkezett a reggeli, az ebéd és a vacsora szétosztásánál, a mosogatásnál és egyéb munkáknál is.

A szervezők az alábbi szabályokat hozták: tilos a drog, az erőszak és a szexuális zaklatás. Az alkoholfogyasztás tilos volt a hivatalos eseményeken, de ezeken kívül bizonyos háttéreseményeken toleráltuk. Majdnem minden résztvevő képes volt betartani a szabályokat, amelyekre csak néhány esetben kellett figyelmeztetnünk, és három esetben erőszakos viselkedés miatt muszáj volt kitiltanunk a rendezvényről embereket.

A résztvevők a kezdetektől elfogadták a mottót: „A szegénység nem ismer határokat”. Ezt Jürgen Schneider találta ki még az első megbeszélések egyikén. A mottó védelmet nyújtott a rasszista hozzáállással szemben. Ez segített nekünk abban, hogy el ne feledjük, a szegényeknek (például a hajléktalanoknak, menekülteknek) nem szabad hagyniuk, hogy kijátsszák őket egymás ellen.

A harmadik találkozón jöttünk rá, hogy a legjobb a rendezvényt egyből a reggeli után egy, az összes résztvevőt bevonó plenáris üléssel kezdeni. Talpraesett moderátorral és – ha szükséges – hangosbeszélővel lehetséges 70-80 fővel is eredményes megbeszélést tartani. A plenáris ülés kiváló alkalom arra, hogy a problémák, viták és konfliktusok előkerüljenek, hogy bejelentsünk híreket, változásokat a programban és hogy a legfontosabb témákról és pozíciókról beszéljünk.

Az első két találkozón a fókusz a résztvevők önképén volt, és hosszas viták is folytak e témában. A végén a résztvevők arra a döntésre jutottak, hogy magukat „önmagukat képviselő hajléktalanok” (Selbstvertretung wohnungsloser Menschen) néven definiálják. Ugyanazon az ülésen egy 25 fős csoport közösen kidolgozott egy nyilatkozatot is a rendezvény küldetéséről:

Hajléktalanok és volt hajléktalanok önmagukat képviselő testülete vagyunk.

Elhivatottak vagyunk, hogy egy jobb világot hozzunk létre, hogy legyőzzük a szegénységet, a kirekesztést, a visszaéléseket, a jogfosztottságot, a hajléktalanságot, és küzdjünk a jobb életkörülményekért:

Minden megváltozik, ha megváltoztatjuk!

Különbözőek és sokfélék vagyunk. Csoportok, klubok, egyének, projektek, kezdeményezések, támogatók és hasonló gondolkodású emberek vagyunk.

Kapcsolathálót építünk ki és közösen dolgozunk az önmagunk által meghatározott szabályok mentén.

A hajléktalantalálkozóknak Németországban jól dokumentált hagyománya van. A Bruderschaft der Vagabunden (Vagabondok Testvérisége) a karizmatikus Gregor Gog alapító vezetésével elsőként szervezte meg a Vagabondok Kongresszusát 1929-ben Stuttgartban, nagyjából 300 résztvevővel. A Bruderschaft kiadta első utcai újságját is, és megszervezte a Vagabondok művészeti kiállítását. Az 1933-ban hatalomra kerülő fasiszták a csoportot megszüntették, és tagjait üldözték.

Ezt követően csak 1981-ben valósult meg a „Berber találkozó” mintegy 50 résztvevővel (és ennél jóval több újságíróval). 1991-ben Uelzenben szervezték meg a „Hobók, Csavargók, Hajléktalanok és Kilakoltatottak Kongresszusát” mintegy 200 résztvevővel. Mindezekben a találkozók fontos és hosszú távú kapcsolatok alakultak ki, és e rendezvények bizonyos szinten közismertek is lettek, de mégis ritka, egyedi események maradtak. Igazi hálózat és fenntartható struktúrák azonban nem tudtak létrejönni, vagy mint a Vagabondok Testvérisége esetén láttuk, megsemmisítették őket.



A TERVEZÉSTŐL A MEGVALÓSÍTÁSIG

Az elején az volt az elképzelésünk, hogy össze kellene hívnunk 100 hajléktalant és közösen létrehoznunk valamit. A legnagyobb problémát az jelenti, hogy az effajta rendezvények sokba kerülnek, és szegény emberektől nem várhatjuk el, hogy a költségeket elő tudják teremteni.

A fő érv az efféle rendezvények megtartása mellett az volt, hogy ez az egyetlen módja annak, hogy a hajléktalan emberek érdekképviselőt tudjanak létrehozni. A három legfontosabb szempont ez volt:

Az első, hogy a résztvevők oda- és visszautazási költségét, a szállás, étkeztetés megszervezésének költségeit ki kell számolni. Ehhez hozzá kell adni a további költségeket, a reklám, a segítők, kulturális, technikai stb. költségeket.

A második, hogy olyan helyszínt találjunk, amely képes és hajlandó ekkora tömeget elszállásolni és ellátni. Természetesen szálloda is szóba jöhet, de ennek nagy a költségvonzata. Kempingek és szabadidőközpontok sokkal megfelelőbbek a célra. Szerencsés, ha a helyszín mozgáskorlátozottak számára is megközelíthető.

A harmadik, hogy a helyszín tömegközlekedéssel megközelíthető legyen, mert a legtöbb hajléktalan közösségi közlekedéssel fog érkezni.

EREDMÉNYEK

Az ötlet bevált: nagyszámú hajléktalan ember képes volt egy hetet együtt tölteni, és tudott egymással kommunikálni. A drogból, erőszakból, nézeteltérésekből, szexizmusból eredő konfliktusok a vártnál jóval kevésbé voltak jellemzőek, és világos szabályokkal kezelni lehetett őket.

A moderátorok segítségével sikerült jó, egymást tisztelő, félelemtől mentes vitakultúrát kialakítanunk. Rengeteg fajta nézőpont és életkörülmény vált láthatóvá. Az emberek magabiztosabbá váltak, megtanulták, hogyan fejezzék ki magukat, miként artikulálják a véleményüket, és megtanultak együtt dolgozni is.

Az elmúlt évek során a hajléktalanoknak, volt hajléktalanoknak és segítőknek kiterjedt hálózata alakult ki, amelyet baráti viszony, valamint kölcsönös segítségnyújtás és támogatás jellemez. De ebben a hálózatban nem vesz részt a hajléktalantalálkozó összes résztvevője, néhányan távoztak, saját projekteket csinálnak, és alig tartják a kapcsolatot a többiekkel. Mindazonáltal az úgynevezett „nehéz”, „még nem alkalmazkodó” emberek integrálása továbbra is előttünk álló és sok türelmet igénylő feladat.

Majdnem az összes megkeresést (előadások, fórumok, állásfoglalások, interjúk stb.) egy csoport dolgozza fel, és nem egyes személyek. Ez így sokkal fenntarthatóbb, átfogóbb képet ad, és megvédi az egyéneket attól, hogy hivatásos szakemberek eszközévé váljanak.

Egyre több szociális munkás, tudós és politikus érti meg ezt a fajta hozzáállást, és ezáltal képes egyenlő félként kezelni a hajléktalanokat. De minden alkalommal kérnünk kell, hogy fizessék meg a hajléktalan embereknek az általuk végzett munkát (tanácsadás, információadás, interjúk adása stb.).

VISSZAJELZÉSEK

A résztvevőktől: „Sosem gondoltam volna, hogy eljutok odáig, hogy kinyitom a számat és a saját érdekeinkről beszélek. (Dirk Dymazski)

(<https://taz.de/Selbstvertretung-wohnungsloser-Menschen/!5723789>)

A szervezőktől: „Nekem hajléktalanként fontos, hogy mindenki számára nyilvánvaló legyen, mi is teszünk valamit. Ki akarunk állni magunkért. Ha az emberek megértik ezt, az már önmagában nagy előrelépés. (Jürgen Schneider)

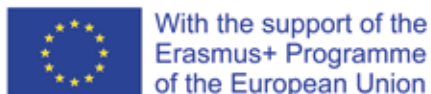
Másoktól: A hajléktalanok érdekérvényesítése / a hajléktalantalálkozó a szívemhez nőtt. Nagyszerű látni az elhivatottságot, ahogy nők és férfiak ügyesen kiállnak a megfizethető lakhatásért, a jobb egészségügyi ellátásért, a nagyobb közbiztonságért, különösen a nők utcai biztonságáért. Boldogan erősítjük és támogatjuk ezt az elköteleződést. Azon gondolkodunk, hogy beruházási céllal emelt épületeket hogyan lehetne lakhatás céljára is használni. (Maria Loheide, Social Director of Diakonie Germany) (<https://www.facebook.com/Maria.Loheide.Diakonie/posts/die-selbstvertretung-wohnungsloser-menschen-wohnungslosentreffen-ist-mir-schon-a/2364894903568730/>)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A kézikönyv nem jöhetett volna létre a háttérben dolgozó nagyszerű csapat nélkül. Hálások vagyunk tapasztalati szakértőinknek a jó gyakorlatok felkutatásáért, és a szövegekhez fűzött bölcs meglátásaikért, kollégáinknak a szakmai tanácsokért, önkénteseinknek a fordításban, szerkesztésben, szövegírásban nyújtott segítségükért és támogatóinknak az önzetlen felajánlásokért. Különösen hálások vagyunk Sarah Rogersnek, aki a kezdetektől oroszlánrészt vállalt a kézikönyv létrejöttében.

Köszönjük nektek ezúton is:

Regina Amer, Jose Antonio Algarabel, Davide Andreoli, Bagdi Nóra, Eugenia Balaguer, Bálint Mihály, Balog Gyula, Balogi Anna, Marisa Ballester, Lledó Barberá, Jordi Baqués, Štefan Benda, Hans Üdo Bräendle, Dagmar Brillová, Ferran Busquets, Francisco Cáceres, Daniel Callís, Carmen Gui Casanovas, Vanessa Castro, Joaquín Ramon Chorda, Tomás Cimarro, Eva Coll, Esteban Cortés, Hannah Cowdrey, Karsten Dunzweiler, Dirk Dymazski, Elekes Ágnes, Jose María Erustes, Juan Carlos Espatlé, Efrain Flores, Christine Fritz, Concepción Fuertes, Miquel Fuster, Abel Gabarrón, Manel Garcés, José Luis García, Gede Márton, Ton Gjekaj, Loraine El-Gohobari, Jordan Gold Golik, Albert Gómez, Andrés González, Juan Carlos González, Joan Granja, Karl Gunard, Daniel Gutiérrez, Gyöngyösi Katalin, Győri Boldizsár, Augustin Horváth, Horváth Ágnes, Eva Ignacia, José Infante, Olaf Jerke, Gemma Jiménez, Zubair bin Junaid, Joshua Kanaloš, Uršula Kovalyk, Lakatosné Jutka, Jesús Marcos Lecina, Guillermo Lezcano, Aurelio López, Anna María Llovet, Ramon López Boria, Stere Lungu, Beáta Maderová, Cecília Maderová, Coral Maestre, Štefan Malacký, Marosi Attila, Juame Marsé, Germán Martín, Jela Matušková, Antonio Medina, Camilo Méndez Ferrarese, Ivana Miño, Enric Molina, Pedro Molina, Rafa Moreno, Valerio N'Dongo, Denisa Okrutská, Ormódi József, Abdelkarim Outta, Gemma Petit, David Piñol, Zuzana Pokorná, María Pomés, Manuel Puerta, Marta Pulgar, Luís Reyes, Clara Ribera, Sarah Jane Rogers, Amparo Roldán, Martí Ruiz, Sági Ferenc, José Salinas, Martín Sánchez, Sarudi Ágnes, Josep Sauvà, Araceli Saturio, Jürgen Schneider, Sarar Shleweet, Luis Serra, Severinghaus Artemisz, Francisco Soto, Michael Stiefel, Lucy Bubel Susi, Takács Attila, Igor Tibenský, Silvia Torralba, Joana Tortosa, Josep María Trullàs, Várnai László, Salvador Vergara, Antonio Vicente, Cristina Vidal, Joaquín Vidal, Laia Vila, Mercé Visa, Visnyei Magdi, Rosa Vives, Kirk Wootton, Bryan Werner, Wynn Ágnes, Zuzana Zajacová, Zalka Mira Hanna, Zászkaliczky Anna Eszter



Erasmus+ 2019-1-HU01-KA204-061255

A kézikönyv az Erasmus+ program támogatásával, a HomelessTalk – Let's talk about homelessness - Learning as a tool for social integration of homeless people c. projekt keretében készült.



BORÍTÓGRAFIKA: Korinna Kozma



DIVADLO 
322. 2019-2020

Bethel 


MENHELY ALAPÍTVÁNY



FN 
Bethel Alapítvány

 arrels
fundació

